

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja ● 2018. november–december

ÁCS Eszter
FARKAS Dénes
KISS Csaba
SZABÓ Sebestyén László
VARGA József

Othello

Beregszász 25

A szürkék fejedelme

decemberi műsorral, előadás- és programajánlóval

Németh Antal – Új színházat! • Színháztörténet – Shakespeare a Nemzetiben • Premiergaléria – Az ember tragédiája, Hé, Magyar Joe • Nézőpontok – Végh Alpár Sándor, Osztovits Ágnes • Előadás-ajánlók – Caligula helytartója, Az ügynök halála, Álomgyár, Éden földön, Csehov egyfelvonásos komédiái, Fodrásznő • Film+színház – Ki van a Trezorban? • Elfeledett alakok – Pethes Imre története • Könyv – Csíksomlyói passió 2018 • MITEM – bérletakció

1938. június 18-án a Nemzeti Színház társulata avatta fel a Margitszigeti Szabadtéri Színpadot a *Szentivánéji álom*mal Németh Antal, a színház igazgatójának rendezésében. Az első három évad műsorát is Németh állította össze a Nemzeti és az Operaház sikereiből. Játsszották Shakespeare műveit, Vörösmartytól a *Csongor és Tündét* és Kacsóh Pongrác *János vitéz*ét is. A képen Somogyi Erzs (Rosalinda) és Jávör Pál (Orlando), az *Ahogy tetszik* főszereplői a Nemzeti margitszigeti előadásának próbáján látható 1939. augusztus 30-án.

A Nemzetiben házi szerzőnek számított Shakespeare Németh idejében is, a rendező-direktor 1938 és 1940 között felújította az *Ahogy tetszik* című vígjátékot, a *makrancos hölgyet*, a *Vihart*, a *Macbethet*, előadatta *A velencei kalmárt*, a *Hamletet*, a *Sok hűhó semmiért* című színjátékot és a *Rómeó és Júliát*.

| ismeretlen fényképész, forrás: OSZMI

Németh Antal

Új színházat!

Nincs még egy művészet, mely olyan belső kapcsolatban élne a közönséggel, mint a színház. A tömegek teátrális ösztöne keres ki-elégülést benne, nem egyszerű esztétikai szemlélet útján, hanem a színpaddal való passzív együttjátszás formájában. Ebből magától értetődően folyik, hogy minden más művészetnél határozottabban és mélyebben kapcsolódik a színház a kor kollektívumaihoz és így magához a „korhoz”. A közösség játékkarakata formálja korról korra a maga képére és hasonlatosságára a színházat, ez a játékkarat pedig életérzésben, ízlésalkatban, esztétikai kultúrában korszerűen meghatározott. Abban a pillanatban, amikor a színház irányítóinak, alkotóinak és munkásainak hibájából elveszti szerves kapcsolatát a közönséggel, fellép a sokat emlegetett, félremagyarázott „válság”.

Nincs igazuk tehát a színház teoretikus álmodozóinak, akik valami absztrakt „irodalmi” színházat követelnek. A színház nem egyeseké, mert létalapja a kollektívum. Az ilyen kísérletek, amelyek nem gyökereznek a közösség teátrális vágyaiban, elszorvadnak, meddő, szórványos jelenségek maradnak. A közösség nem tudná megmondani, mit és hogyan akar látni, csak lelkesedik és visszaüt. A kapcsolat a színház és a közönség közt nem hajszolható. Ha a színházvezető nem érzi idegei rezdülésében, vére lüktetésében a kollektívumot, nem csalsa be semmiféle trükkkel a színházába a közönséget. Benne kell, hogy tudatosodjanak a tömegek öntudatlan teátrális vágyai. (...) Budapest nem tud felmutatni színházi embert, aki a világháború utáni generáció új életérzését, világnézetét, lélekstílusát hozná teátrális vetületbe.

A hipokrita színházi élet régi jellemző jegye: a bajokat másutt keresni. Jó, hogy kéznél van bűnbaknak a rádió és a hangosfilm. E két nóvum rövid időre magára terelte ugyan a közönség anyagi és esztétikailag egyformán korlátozott érdeklődését, azonban szerintem ezt nem lehet a válság okának tekinteni. A szobor nem konkurencia a festménynek. Ha a rádió és a hangosfilm jobban csinálja azt, amit a legtöbb színház rosszul, akkor baj van. (...) A színház egészen más igényeket elégít ki, mint a mozi vagy a rádió. Egészen különleges, még ki nem elemzett ösztön, a teátrális ösztön a létalapja. Azt a belső izgalmat, amit a színészi szerepátéléssel való nézőtéri együttélés jelent, nem nyújtja semmiféle gépművészet. A rádió nem sodorta válságba a hangversenyeket: a jó koncerteknek ma is megvan a publikumuk. A színház önmagára találását sürgeti a rádió és a hangosfilm. (...)

A korszerű színház csupán a kort mélyen érző, egyetlen, ízig-vérig színházi ember alkotása lehet, és csak a legteljesebb szuverenitás biztosíthatja a színházalkotó egyén munkája sikerét.

*Az ötven éve, 1968-ban elhunyt Németh Antal
1935 és 44 között a Nemzeti Színház igazgatója volt.*

*Az Új színházat! című írása
a Magyar Illusztrációkban jelent meg 1931-ben*

8

MI JÖN A BIZALOM UTÁN?

„A mi előadásunkban Othello nem fekete. Csak néha. Amikor a környezete feketének látja. Értsd: koszos, senkiházi feketének. A mi szemünkkel nézi magát. Talán mert fekete vagyok? – kérdezi önmagától.” (Kiss Csaba)

15

A GONOSZ SKATULYÁJA

„Ha meg akarom érteni a szerepet, a személyiséget, akit éppen a színpadon játszom, szembe kell néznem magammal! Hogy is vagyok én ezzel vagy azzal: emberi tulajdonsággal, magatartással, véleménnyel, értékítélettel? Ezek színészi szempontok.” (Farkas Dénes)

34

MŰVÉSZET DACBÓL

„Sinkovits megint feláll, jelentősegteljesen, ünnepélyesen. Van-e még másik magyar színház Kárpátalján? Nevettem magamban, hogy hát honnan volna, még ez az egy sincs meg. Nincs? Akkor legyen ez a nemzeti színház.” (Riport a 25 éves beregszászi színházról)

45

A „SZÜRKÉK” FEJEDELME

Neves Shakespeare-színész lett, számos nagy szerepben nyújtott emlékezetes alakítást. Színész-pap volt, nemes prédikátor, filozóf mélységekkel teli tudós és tudatos művész. (Gajdó Tamás írása Pethes Imréről)

NEMZETI

A Nemzeti Színház magazinja
2018. november–december

Ingyenes időszaki kiadvány
VI. évfolyam, 3. szám

Főszerkesztő:
Kornya István

A szerkesztő munkatársa:
Görömbölyi László

Fotó:
Eöri Szabó Zsolt

Kiadó: Nemzeti Színház Nonprofit Zrt.

Felelős kiadó:
Vidnyánszky Attila vezérigazgató

Arculat: Kónya Ábel
Korrektúra: Lukácsy György

Címlap:
Ács Eszter és Berettyán Sándor Az ember tragédiája című előadásban (fotó: Eöri Szabó Zsolt)

Jegypénztár
1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
tel.: +36-1-476-6868

Nyitvatartás:
Hétköznap 10-18 óra, hétvégén 14-18 óra között,
illetve az előadások kezdetéig. Ha nincs előadás,
vasárnap zárva.

Jegyiroda
1061 Budapest, Andrassy út 28.
tel.: +36-1-373-0963, 373-0964, 373-0995

Nyitvatartás:
Hétköznap 10 és 18 óra között.
jegyrendelés: jegy@nemzetiszinhas.hu

www.nemzetiszinhas.hu

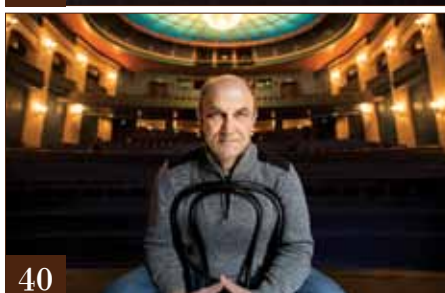
Nyomdai előkészítés:
Inform-Line Stúdió Bt.

Nyomda:
Crew Kft.

Megjelenik 10 000 példányban
Médiaajánlat: 30/508-4711
Lapzárta: 2018. november 16.

Az Isten ostora, a Körhinta, az Éden földön,
a Tóth Ilonka, A föltámadás szomorúsága,
az Egri csillagok
című előadások támogatója a Nemzeti Kulturális Alap.

- 7 **Premier • Othello**
Köziszony és siker // Shakespeare és az Othello
- 8 **Mi jön a bizalom után?** // Kiss Csaba
- 11 **Othello, a hős** // Horváth Lajos Ottó
- 12 **Othellónál is Othellóbb** // Szabó Sebestyén László
- 13 **Illő kabát** // Ács Eszter
- 15 **Premier-portré**
A gonosz skatulyája // Farkas Dénes
- 20 **Premier-galéria**
Az ember tragédiája
- 22 **Nézőpont**
Végh Alpár Sándor:
Nyüzsögtek a Luciferek...
- 23 **Osztovits Ágnes:**
Luciferek mindenütt
- 24 **Premier-galéria**
Hé, Magyar Joe!
- 26 **Előadás-ajánló**
Caligula helytartója, Az
ügynök halála, Álomgyár, Éden
földön, Csehov egyfelvonásos
komédiái, Fodrásznő
- 34 **Jubileum**
Művészet dacból // 25 éves a beregszászi színház
- 38 **VI. MITEM**
MITEM-bérlet és előadás-
előzetes
- 40 **Film + színház**
„Mindig az oroszot játszom!” // Varga József
- 42 **Színháztörténet**
Shakespeare
a Nemzetiben 1838-tól...
- 45 **Elfeledett alakok**
A „szürké” fejedelme // Pethes Imre
- 48 **Könyv**
Csíksomlyói passió
- 50 **Élménybeszámoló**
Erdélyiek a Nemzetiben
- 51 **A Nemzeti Színház hírei**
- 52 **Programajánló**
- 54 **Váltson bérletet!**
- 56 **Havi műsor: december**
- 58 **Folyóirat**
Szcenárium – november

A magyar színpadok egyik legjelentősebb Othellója, akit több rendezésben is láthatott a közönség, Bessenyei Ferenc volt. A képen a Nemzeti Színház 1962-es előadásában Kohut Magdával látható. Rendező: Nádasdy Kálmán | Fotó: OSZMI – MTI (Keleti Éva)

William Shakespeare

Stratford-upon-Avon, 1564 – Stratford-upon-Avon, 1616

Apja kézműves és polgármester (tisztségéből felmentették zűrös üzleti ügyei miatt), anyja egy birtokos lánya. Shakespeare feleségül vette a nála nyolc évvel idősebb Anne Hathawayt, és a házasságból három gyermek született.

Az 1585 és 1592 közötti időszakot elveszett éveknek nevezik, mert nem tudni Shakespeare-ről semmit biztosan és pontosan, csak azt, hogy színházi ember – színész, író, később vállalkozó – lett Londonban. A Lord Chamberlain's Men, majd az I. Jakab által támogatott The King's Men társulat tagja. Résztulajdonosa az 1599-ben felépített The Globe-nak – itt játszották legjelentősebb drámáit: *Julius Caesar*, *Hamlet*, *Othello*, *Lear király* –, majd később a Blackfriars nevű teátrumnak. 1610 körül visszaköltözött szülővárosába.

154 szonettből álló ciklusának legszebb darabjai a világirodalom gyöngyszemei. A társszerzőként jegyzett műveit is beleértve közel negyven tragédiát és vígjátékot írt.

Drámáinak első kiadását barátai rendezték sajtó alá 1623-ban. Életének tényeiről vajmi kevés biztosat tudunk. Feltételezések és pletykák keringenek arról, kihez írta a szonetteket, újra és újra felbukkannak elméletek arról, hogy drámáinak szerzője nem is ő volt...

Shakespeare két leghitelesebbnek tartott ábrázolása: a Droeshout-metszet (1622) és a Cobbe-portré (1610 körül) montázsa. (Andreas Kahnert, Universitäts- und Landesbibliothek, Darmstadt, 2009)

KÖZISZONY ÉS SIKER

William Shakespeare és az Othello

Abban az évben született, amikor Michelangelo meghalt, ugyanazon év ugyanazon napján halt meg, mint Cervantes. Ezen génuszok között képzeljük el az „avoni hattyú” alakját egy izgalmas korban. Az angol „*irodalmat hatalmas főurak, hősök, lovagok, VIII. Henrik és Erzsébet királynő rokonai teremtik meg két ütközet vagy két árulás között*” – írja szellemesen Szerb Antal, és így volt ez 1603, Erzsébet halála után is, amikor Jakab került Anglia trónjára (akinek anyját, Stuart Máriát Erzsébet végeztette ki). Amikor az *Othello* megszületett, már Jakab volt az uralkodó, és Shakespeare társulata közvetlenül a királytól kapta a támogatását. Ezt jelzi a megtisztelő cím: The King's Men. Dokumentált, hogy a velencei mór történetét is először az uralkodó színe előtt játszották a királyi udvarban, a Whitehall palotában 1604-ben.

A drámát 1603 és 1604 táján írta a mester, közel egy időben a *Szeget szeggel* és a *Minden jó, ha vége jó* című vígjátékokkal. Shakespeare ekkor már túl van a *Hamleten* (1601) és következett a *Lear király* (1605). Forrása a *Száz rege* című olasz novellagyűjtemény volt, amelynek történetében a mór nem bánja meg tettét (és a zászlóssal, Jagóval együtt) távozik, és fő tanulságként azt kapta az olvasó, hogy európai nőnek jobb elkerülnie a kiszámíthatatlan idegen nembeli férfiakat...

Az *Othellót*, Shakespeare egyik legnépszerűbb darabját Széchenyi Ferenc 1787-ben Sheffieldben látta. Később fia, Széchenyi István második angliai útján Wesselényi báró társaságában a *III. Richárd*-ban látta Edmund Keant, akinek egyik nagy szerepe a mór volt. A legnagyobb magyar 1830-as al-dunai útján használt hajóját Desdemónának keresztelte – a drámában baljóslatú név, de a vállalkozás sikeres volt.

Magyarországon előbb német nyelven került színre az *Othello*. Magyarul is először a német verzió alapján mutatták be az első magyar

társulat, a Kelemen László-féle trupp előadásában 1795-ben. A Nemzeti Színházban 1842 áprilisában nem a dráma, hanem Rossini operája került színre, Shakespeare művét novemberben mutatták be Lendvay Mártonnal a címszerepben. Bajza József (aki a Nemzeti első igazgatója volt, de akkor már kritikusként működött) „hajborzasztónak” nevezte Desdemona megfojtásának ábrázolását a premieren, amely „köziszonyt” gerjeszt (e bemutató kapcsán bontakozott ki vita arról: érett-e a magyar közönség Shakespeare műveire). A Nemzetiben annak a Vajda Péternek a magyarításában adták először, akinek a „*Lenni vagy nem lenni: az itt a kérdés*” sort köszönhetjük a *Hamlet*-ből – Arany későbbi fordításában elfogadta, jóváhagyta ezt a verziót.

Színpadon színészcóriások játszották az angolszász világban, számos film készült a darabból, többek között Orson Welles, Oleg Bondarcuk, Laurence Olivier, Anthony Hopkins, Laurence Fishburne főszereplésével. Volt olyan feldolgozás, amely Indiába helyezte a történetet, egy másikban Othello a londoni rendőrség színes bőrű vezetője. A magyar színpad legnevesebb Othellója Bessenyei Ferenc volt.

A hazai színháztörténet különleges eseményként tartja számon, amikor 1853-ban a híres amerikai Ira Aldridge vendégeskedett a mór szerepével a Nemzetiben (hogyan és miként folyt a sikeres előadás, nem tudjuk). „*Aldridge-ben nemcsak a néger bámulandó, kinek értelmiségi történetesen jobban fejlődött ki, mint eddig szerencsétlen fájától várni szoktuk, hanem egy valóban nagy, gondolkodó művész áll előttünk, kinél a származás nem jó tekintetbe*” – fogalmazott az egykori kritika.

KORNIA ISTVÁN

Kiss Csaba, Horváth Lajos Ottó, Farkas Dénes

MI JÖN A BIZALOM UTÁN?

Kiss Csaba rendező

„Mindig nagyon vonzott az Othellóban a szenvedélyes mediterrán szerelmi thriller lehetősége, de ma már sokkal jobban érdekel, hogyan és miből születik a féltékenységi” – vallja Kiss Csaba, aki egy roma szállal teszi átélhetőbbé a velencei mór drámáját. A rendező beszél a mai migrációs áthallásokról, a színházi kísérletezésről és egy emlékeztető Bruno Ganz-interjúról.

Hamlet kardja benne lesz az előadásban?

– Nem. (nevet) Van otthon egy királykardom, amelyet eddig minden Shakespeare-rendezésemben szerepeltettem, de az Othellóban nincs király, így ezúttal törrel, késsel verekszenek majd a színészek. De van egy másik visszatérő elem. A pályám kezdetén, a kilencvenes években minden előadásomban volt egy himnusz, és ebben is lesz: a ciprusi. Ez merő anakronizmus, hiszen Shakespeare idejében még nem létezett ilyesmi, de én annyira szeretem, amikor a férfiak a színpadon a nemzeti indulataikat dalban fogalmazzák meg, hogy az Othellóban sem bírtam ennek ellenállni.

Nemcsak egy himnuszt, hanem a színlap szerint cigány népzenei is felhasznál az előadásban. Hogy jön a kannázás az Othellóba?

– Jago intrikáinak egyik kulcsjelenete, amikor riválisát, Cassio hadnagyot leitatja, és a kirobbanó verekedés miatt Othello lefokozza hű emberét. Ehhez az éjszakai mulatsághoz Shakespeare írt egy dalt Jagónak. Amikor az Új Színházban 2000-ben az Othellót rendeztem, én is ezt a szöveget használtam. Melis László írt zenét hozzá. Csakhogy ma már

ez az István király bugyogójáról szóló pajzán ének nagyon távolinak tűnt számomra, sokkal előbbé, véresebbé szerettem volna tenni ezt a jelenetet. A mulatság és a verekedés Cipruson zajlik, ami eleve más kultúrát jelent a kifinomult Velencéhez képest. Ezt a *más ízt* szerettem volna kifejezni a roma zenével. Nyáron Lakatos János Gusztival, a Romengo zenészével válogattuk a dalokat, és kezdtem ráébredni, hogy mennyire jól árnyalná a velencei fehérek és a feketebőrű mór tábornok közötti mélyülő konfliktust a roma vonal. Jago a mi előadásunkban egy roma katona, ami nemcsak az érzékenységet, de talán mellőzésének okát is színezi, gazdagítja. Ezt nem deklaráljuk, inkább sejtetjük a közönséggel. Legmarkánsabban a cigány zenére való mulatásban, vagyis Cassio buliján jelenik meg. A titkolt vagy nyílt rasszizmus szerintem elsősorban szocializáció dolga, bizonyos környezetek erősítik, táplálják – mások enyhítik. Egy virtuális mórhoz, vagyis fekete festéssel jelzett színészhez való viszonyulásunk nagyon áttételes a probléma összetettségéhez, gyökereihez képest – ezt szeretném a nézők számára a roma párhuzammal átélhetőbbé, kézzelfoghatóbbá tenni. Hogy nehezebben tudjuk távol tartani magunkat ezektől a kérdésektől.

William Shakespeare

Othello

Fordította: Kardos László

Othello – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Jago – FARKAS DÉNES ■ Desdemona – ÁCS ESZTER ■ Brabantia, az anyja – NAGY MARI ■ Dózse – BLASKÓ PÉTER ■ Cassio – BAKOS-KISS GÁBOR ■ Emilia – SÖPTEI ANDREA ■ Rodrigo – SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ ■ Bianca – KATONA KINGA ■ Montano – TÓTH LÁSZLÓ ■ Ciprusi romák – KISARI ZALÁN e. h., BÖLKÉNY BALÁZS e. h.

Díszlet, jelmez: Balla Ildikó // Dramaturg: Kulcsár Edit // Zene: Melis László // Zenei vezető: Verebes Ernő // Tánc, kanna, szájbőgő betanítás: Lakatos János Guszti (Romengo) // Ügyelő: Lovass Ágnes // Súlygó: Kónya Gabriella // Rendezőasszisztens: Trimmel Ákos

Rendező: KISS CSABA

PREMIER: 2018. december 8. • Gobbi Hilda Színpad

lenne, és amikor bármilyen komolyabb érzelmi, szerelmi, indulati vagy más okból másként viselkedem, az már nem is én vagyok. Az *Othello* mint darab ezt a tételt cáfolja. A lélek sokkal mélyebben van, mint a róla való tudásunk. Az, hogy ki vagyok, sokszor a helyzet kérdése. Még Othello fekete bőrszínének a megítélése is a különböző szituációtól függ: néha egzotikus különlegesség, máskor fájdalmas és megalázó helyzetek forrása. Ezért a mi előadásunkban Othello nem fekete. Csak néha. Amikor a környezete feketének látja. Értsd: koszos, senkiházi feketének. Mondhatnám úgy is: az ő érzékenysége a mi szemünkkel nézi magát. „Talán mert fekete vagyok...?” – kérdi magától, és ebben a *talánban* egy élet összes kiszolgáltatottsága, sérülése benne van. Soha nem tudhatom, mikor látnak annak. Helyzet függvénye. Bárki, aki élt már kisebbségi helyzetben, ismeri ezt a bizonytalanságot.

Ez a személyes élménye is?

– Persze. De a féltékenység is. Fiatalabb koromban voltam eszevesztetten szerelmes, álldogáltam órákon át nők lakása előtt, hogy lássam, mikor, kivel jön haza – ma már el sem tudom képzelni, hogy ilyen csinálnék. De az igazság az, hogy megtettem. Hiába tagadnám, én voltam. Bármennyire abszurdnak tűnik ez ma. És az, hogy a szerelem féltése,

Jago két kijelentése is az identitás kérdése felé mutat. Othellóra mondja csalárd módon: „Olyan, amilyen.” Magát pedig így jellemzi: „Nem az vagyok, ami.” Shakespeare ítélete fogalmazódna meg abban, hogy Othello sorsa megpecsételődik, mert ebben a világban senki sem lehet hű magához?

– Az önazonosság divatos fogalom. Én nem igazán kedvelem, mert azt feltételezi, mintha ez az Én, az ego egy állandó, jól körüljárható valami

Szabó Sebestyén László, Nagy Mari, Horváth Lajos Ottó, Bakos-Kiss Gábor, Farkas Dénes

„A mi előadásunkban Othello nem fekete. Csak néha. Amikor a környezete feketének látja. Értsd: koszos, senkiházi feketének. »Talán mert fekete vagyok...?« – kérdi magától, és ebben a talán-ban egy élet összes kiszolgáltatottsága, sérülése bene van.”

a féltékenység mit hoz ki az emberből, az előre nem tudható. Önazonosság ide vagy oda. Othello egy gyönyörű, érett monológban mondja el, hogy ha kiderülne, hogy a felesége hűtlen lett hozzá, azonnal véget vetne a viszonynak. „Nincs féltékenység, és nincs szerelem” – mondja. Mindezt józanul, teljes meggyőződéssel állítja, majd pár napra rá megfojtja a feleségét. Szerintem nem féltékeny típus, soha életében nem gondolta volna, hogy ilyesmit hoz ki belőle a szerelem. Ebből a szempontból a mostani *Othellónk* egy mélytengeri kirándulás az egóba. A bizalom hajszálrepedéseibe. Ezért javasoltam Vidnyánszky Attilának az évad tervezésekor, hogy szeretnék egy saját víziót színre vinni, amelyben Shakespeare eredeti szövege segítségével egy mélyebb, összetettebb folyamatot mesélünk el. Félretesszük az *Othellót* mint sztorit, mint mediterrán szerelmi gyilkosságot, és inkább arra koncentráljunk, hogy mi rejtőzik az emberben. Meggyőződésem, hogy az *Othello* mint darab a saját erős meséjének a foglya, egy féltékenységi gyilkosság regényes elemekkel. Én nagyon szeretem. Elég sok előadást láttam belőle, magam is rendeztem – Bubik Istvánnal, Gáspár Sándorral, Botos Évával –, de ahogy más rendezők, úgy én is főként a történetet játszatam el annak idején a színészekkel. Most már sokkal jobban érdekel, hogyan és miként születik a semmiből a féltékenység.

Rodrigo e szempontból féltékenyebb Othellónál is, hiszen ő eleve féltékenyen kezd, s így is végzi...

– Sőt Jago még inkább! Ő eleve saját fájdalmas tapasztalataiból építi fel intrikus remekművét, mert azt gyanítja, hogy Othellónak korábban viszonya volt a feleségével. Meg is fogalmazza, mindegy, hogy ez igaz vagy sem: „Nékem itt a gyanú annyi, mintha bizonyosság lenne.” És meghallja a saját mondatát, rádöbben: ez a recept. A gonddal épített gyanú bizonyossággá válhat. Az emberi természet mély ismeretéről árulkodik ez. De ez a gondolat Jagóban is a szemünk láttára születik meg.

Mi adja az *Othello* aktualitását?

– A szerelem, a bizalom törékenysége, a féltés, a nő-férfi viszony mennyi árnyalata. Ez mindig aktuális. De nem kerülhetők meg a migrációval kapcsolatos kérdések sem. Az előítéletektől a valós szorongásokig. De ennek nem a publicisztikai üzenete érdekel elsősorban, hanem a szembesülés. A különbségtétel árnyaltsága. Hogyan viszonyuljak a jó és a rossz bevándorlóhoz? Ha a jelenlegi politikai erőterben pusztán a fekete mór és a fehér Velence kínálta áthallásoknál maradnék, az nagyon leegyszerűsítene a helyzetet. Ma, amikor Londonnak egy pakisztáni származású muszlim polgármestere van, akkor nem lehet pusztán arról beszélni, hogy mit kezdjünk a szír, afrikai, afgán menekülthullámmal, a beilleszkedni nem tudó-nem akaró egyénekkel. Más kultúrák paratvetett áldozataival. Ráadásul Othello inkább a londoni városvezetőhöz hasonlít, hiszen ő nem menekült, aki segítséget kér,

hanem egy karizmatikus ember, aki tudását és tehetségét Velence védelmére fordítja. Akit Brabantia – nálunk Desdemona anyja – is szívesen látott, háza megbecsült vendége volt... no de benősülni. Azt már nem! Az elfogadhatatlan.... Erről a kettősségről szeretnék beszélni az előadásban.

A *Szenvedély* című nemzetis rendezésében a sziget nemcsak a darab írója, Ingmar Bergman előtti tisztelgés volt, hanem olyan hely, ami alkalmat ad a szereplők önmagukkal való szembesülésére. Minek a jelképe Ciprus szigete az *Othellóban*?

– A Szerelem szigete. Szerintem Shakespeare eléggé „dög” az ilyen jól csengő ügyekben. Magyarán színházi ember. A néző kedvét keresi. Tehette volna Máltára is a történetet, csak az inkább harcias utalásokat hordozott volna, Ciprus édes és sikamlós. Aphrodité szigetén megfojtani a nőt... hm. Egyébként akkor, amikor a darabot bemutatták – melyben Othello megvédi a török flottától Ciprust – nos, akkor a sziget már 42 éve török megszállás alatt volt. Kizárt, hogy Shakespeare ezt ne tudta volna. Nem érdekelte. A színház erősebb, mint az aktuálpolitika.

Az olvasópróbán felolvasott egy részt egy Bruno Ganzal készült interjúból, amiben a nagy svájci színész arról vall, hogy véglegesen szakít a színpadi szerepléssel, soha többé nem lép színpadra. Miért?

– Ez érdekes helyzet. Lehet, hogy ezzel a részlettel fogjuk kezdeni az előadást. Egy személyes előjátékkal. Egy vallomással. De lehet, hogy nem. Mire ez az interjú megjelenik, eldől, hogy volt-e elég bátorságunk ehhez. Hogy megbírja-e ezt a távoli, a darab világától teljesen idegen szöveget a mi játékunk. Nagyon vonz ez a gondolat. És ha végül úgy döntünk a színészekkel, hogy mégsem emeljük be az előadásba ezt az interjút, Bruno Ganz döntésén akkor is érdemes elidőznünk. Ganz – akit a magyar nézők elsősorban a *Berlin fölött az ég* angyalaként vagy *A bukás* zseniális Hitlerként ismernek – azt nyilatkozta nagyon keserűen, hogy azért nem lép többé színpadra, mert a rendezői színház nem támogatja, sőt tiltja a színész azonosulását az általa játszott karakterrel. A mélyről jövő átélést. És őt ez a külsődlegesség nem érdekli. Ez a felismerés engem az interjú megjelenése óta kísér, bizonyos fókig ez az én problémám is: milyen mértékben formai kérdés a mai színház, és mennyi szerepe van a színész lelkében megszülető folyamatoknak. Az *Othello*-előadás arra vonatkozó kísérlet a részemről, hogy ez az azonosulásra épülő színház létezik-e még, és át lehet-e vinni a közönségre bonyolult belső érzéseket, gondolatokat.

LUKÁCSY GYÖRGY

| a premier-blokk fotóit készítette: Eöri Szabó Zsolt

Othello (Horváth Lajos Ottó)...

... Jagóval (Farkas Dénes)...

... és Desdemónával (Ács Eszter)

Othello, a hős

A címszereplő, Horváth Lajos Ottó és a rendező hetedik közös előadása az *Othello*. Kiss Csaba így emlékszik a több évtizedes együttműködésre.

„Egy másik Shakespeare-darab, a *Macbeth* volt a kezdet 1995-ben, amit az akkor még vándorló, éppen akkor Debrecenben rendezett »POSZT«-on az évad előadásának választottak. Ezt követte a *De mi lett a nővel?* – ami már 340 előadásnál tart, és 22 éve játsszuk. A *Shakespeare királydrámák, avagy ritkán hagyja el dögben rakott sejjét a méh* című előadásunk a Bárka Színházban nem igazán sikerült, viszont akkor ismertem meg a feleségemet, Györgyi Annát. Ők ketten játszották Lajossal a főszerepeket a Thália Színházban a *Postás mindig kétszer csenget* című drámában. Volt még egy vidám elhajlásunk, Boris Vian féktelen háborús bohóckodása, a *Mindenkit megnyúzunk*, a Budapesti Kamarában. Majd tíz évvel később jött a nemzeti színházbeli *Szenvedély*. Közben eltelt több mint húsz év, sok mindent megéltünk, és talán mindkettőnk személyisége beérett. Ezekről a tapasztalatokról szólt 2016-ban Ingmar Bergman *Szenvedélye* ugyancsak Györgyi Annával a feleség szerepében.

Az *Othellót* is főként azért választottam, mert Lajossal dolgozhatok. Kíváncsi vagyok rá. Megpróbálom szabadon hagyni, amennyire lehet, hogy kiderüljön, ő mit gondol bizalomról, szerelemről, a belső sérülésekről. Manapság talán különösen hangzik, de szerintem Lajos egy hóstípus. Akivel érzelmileg is, intellektuálisan is azonosulni lehet. Márpedig a színészet ma sokszor a figurázás, az elrajzolt karakterek irányába húz, amikor nézőként képes vagyok rálátni és ítéletet mondani a szereplőkről, de nem tudok együttmenni velük. Lajost a szellemisége, az alkata is alkalmassá teszi arra, hogy átélhetővé tegye Othello történetének legfőbb kérdését: a bizalom az erősebb vagy a kétség?”

RODRIGO

Minek életben maradni, ha az életünk gyötrelme? S hogyha a halál az orvosunk, akkor az a recept, hogy haljunk meg.

OTHELLÓBB OTHELLÓNÁL

Szabó Sebestyén László – Rodrigo

A közvélekedés a velencei mórt tartja féltékeny ösztönlénynek. Holott ha valakit kizárólag a féltékenységgel mozgat Shakespeare tragédiájában, az Rodrigo, a velencei nemes.

– Rodrigo hétköznapi velencei nemes volna, amolyan házról házra járó típus. Szerencsétlenségére azonban a végzet Brabantio szenátor házába is elsodorja, s úgy lesz Desdemonának rendszeres vendége, hogy sokáig némán epedek a vágyott nő iránt. Rodrigo nagyon szerelmes – ez az ő gyenge pontja, ahol Jago megragadja és manipulálja őt. A reménytelen szerelem olyan felfokozott állapotában van, ami miatt az utolsó szalmaszála is belekapaszkodik annak érdekében, hogy megkaphassa Desdemonát, és beteljesüljön a szerelme.

– Jago mindig Rodrigo nyitott mellkasába nyúl bele a piszkos kezével, és úgy ráncigálja a szívét. Amikor Rodrigo felakasztaná magát és Jago aggodalmát színélve megakadályozza ebben, voltaképpen csak azért teszi, hogy Rodrigo önpusztító szenvedélyének energiáját használhassa fel. Mesterien építi fel Shakespeare az ő kettejük kapcsolatát. Jago már rögtön az előadás elején felbújtja Rodrigót, hogy verje fel az éjszakai Velencét álmából a hírrel: a „fekete” megbecstelenítette a szűz Desdemonát. A darab során tulajdonképpen ezt fokozzák majd. Jago minden elképzelhető áldozatra ráveszi őt, mert rájön, hogy Rodrigo féltékenyebb talán még Othellónál is, hiszen az ifjú nemes a velencei mórral szemben nem fájdalmasan kételkedik, hanem ösztönszerűen cselekszik.

– Kiss Csaba rendező arra kért, hogy válasszak ki egy Shakespeare-sonettet, és jelenleg tobzódok a szebbnél szebb szövegekben. Rodrigo egyik legszerelmesebb pillanatában kezdi ezt Desdemonának szavalni. Nagyon ritkán vállaljuk fel az érzéseinket ennyire nyilvánosan, mint ahogy Rodrigo teszi ebben a jelenetben. Hiszen a Desdemonának tett vallomás idején a színen van Jago és Emília is. Ezt a fajta lelki kiszolgáltatottságot használja ki Jago. Közös kettős jeleneteink mindig egy-egy végállapotot idéznek fel. Ilyen típusú nyitottságot talán el sem bíránk viselni az életben. Ki szenvedéssel, ki játékosággal leplezi saját érzéseit. Rodrigo nem védi magát. Talán ezért is mondja Jagonak, hogy »Ebbe belehalok!« Természetesen Jago ráérez erre, és olyan érzéki képekben, hatalmas mesélő kedvvel ecseteli Rodrigónak Desdemonát szerelmi életét, hogy Rodrigo már a történetek hallgatásától is megőrül.

ILLÓ KABÁT

Ács Eszter – Desdemona

Erős öntörvényű asszony vagy törékeny nő?
A drámairodalom egyik leghíresebb női szerepét próbálja saját képére formálni Ács Eszter, aki szerint az a legfontosabb, hogy végül „olyan kabátot találjak Othello hitvesének, ami rám illik”.

– Kiss Csaba rendezői stílusa számomra egészen újszerű élményt jelent, ezért gyakran zavarba esem a próbákon. A rövid próbafolyamatok – mint amilyen az Othellóé is – arra sarkallják a rendezőt és a színészeket is, hogy kialakítsák az előadás formáját, s előfordul, hogy csak a bemutató után jut idő arra, hogy ezt az egységes játékot a színész megtöltsé tartalommal. Ezúttal viszont elsősorban elemzésre bízta minket a rendező.

– Vizuális típus vagyok, eleinte nem is a színészet, hanem a képzőművészet felé indultam. Májig rengeteg képet, fotót tárolok a telefonomban, és ezek erősen inspirálnak egy-egy szerep megformálásakor. Ezúttal is él bennem egy kép Desdemonáról, ami a próbafolyamat jelenlegi fázisában még ellentétes a rendezői elképzeléssel. Az én Desdemonám törékeny, sérülékeny, introvertált. Csaba viszont úgy tekint Desdemonára, mint Othello személyiségpárjára: erős, öntörvényű, feltűnő nőként. Nyilván azért, hogy meghallgatjuk egymást, formálódik az

DESDEMONA

Jago, mit tegyek,
Hogy férjem újra visszatérjen
hozzám?

Beszélj velem; lelkemre!

Lásd, térden állok:

Ha vétkeztem valaha ellene

Akár tettel, akár csak gondolatban,

Ha nem szerettem őt híven és
szivemből...

JAGO

Nyugodj meg; semmi szeszély ez,

Az állam dolga izgatja a mórt,

S veled civódik.

én elképzelésem is. A legfontosabb feladat az, hogy végül úgy öltöztessék fel a szerepet, olyan „kabátot” találjak Desdemonára, ami megfelel a rendező és az én elképzeléseimnek is. Valami közöset kell alkotnunk – nem hiszek abban, hogy egyikünk a másik nélkül működhet.

Az Othello próbáján,
a roma-Jago szerepére készülve

„Ha meg akarom érteni a szerepet, a személyiséget, akit éppen a színpadon játszom, szembe kell néznem magammal!

Fel kell tennem a kérdést, hogy is vagyok én ezzel vagy azzal: emberi tulajdonsággal, magatartással, véleménnyel, értékítélettel. Ezek színészi szempontok.”

A GONOSZ SKATULYÁJA

Farkas Dénes a fekete-fehér árnyalatairól, a magányos, szomorú szerepekről és a kibeszélt titkokról

Farkas Dénes – a csíksomlyói nyeregtetőn augusztus 18-án előadott Csíksomlyói passió fekete ördöge után – az idei évadot Luciferként kezdte, majd Jagóként folytatja. Csupa negatív figura. De ha jobban megnézzük őket, minden szerepnek megvan a maga igazsága – csak időnként nehéz megtalálni. Shakespeare Othello című drámájának bemutatója kapcsán a nagy intrikus, Jago szerepét játszó színművésszel az önértékelésről, a sértettségéről, a féltékenységről, az előítéletekről beszélgettünk.

A Nemzeti Színház *Művészbejáró* című videóajánlójában a *Bánk bán* bemutatója előtt azt játszotta, hogy Farkas Dénes – mint műsorvezető – kérdezte az Ottót játszó Farkas Dénes színművészt. Mi lenne, ha most Jago szempontjából kérdeznénk a Jagót játszó színművészt?!

– Jago helyett kérdezne?!

Az ő története kapcsán próbálnám megfogalmazni a kérdéseket. Egy korábbi interjúban beszélt arról, hogy minden szerep önvizsgálatra kényszeríti...

– Ez így igaz. Ha meg akarom érteni a szerepet, a személyiséget, akit éppen a színpadon játszom, szembe kell néznem magammal! Fel kell tennem a kérdést, hogy is vagyok én ezzel vagy azzal: emberi tulajdonsággal, magatartással, véleménnyel, értékítélettel. Ezek színészi szempontok.

Jagót leginkább az bántja, hogy nem ő lett a hadnagy, hanem Cassio, egy felkészületlen, gyakorlatlan katona. Farkas Dénesnek nem hiányzik az elismerés?

– Az elismerés nagyon fontos, szüksége van rá az embernek. Szerencsére én most nem érzem ennek hiányát. Egyébként meg azt szoktuk mondani, hogy a színésznek két baja lehet: ha dolgozni kell, vagy ha nem. Dolgozni maga az élet, de néha meg úgy érzi az ember, nem bír többet teljesíteni. Most éppen kicsit fáradt vagyok.

Úgy érzi, túl nagy a terhelés? Sok a munka?

– Félreért! Nem panaszkodom. Csak arra akartam utalni, hogy a munkám során előfordulnak fizikailag és szellemileg egyaránt megterhelő, kimondottan nehéz próbaidőszakok. Ilyen volt például *Az ember tragédiája*. De a *Csíksomlyói passió*ban is végig a színen vagyunk,

Farkas Dénés

Sinkovits Imre-díjas (2017) és Farkas-Ratkó-díjas (2018) színművész. 1988-ban született Budapesten, a Vörösmarty Mihály Gimnázium drámatagozatán érettségizett. A Színház- és Filmművészeti Egyetemen Gálffi László és Ács János színészosztályában végzett. 2010 óta a Nemzeti Színház tagja.

Az ember tragédiája, a Bánk bán, a Házasság Palermóban, a Gömbfejűek és a csúcsfejűek, a Szentivánéji álom, a Cyrano, a Körhinta és az Isten ostora című előadásokban látható. Az 2018/19-es évadban az Othello mellett a Meggyeskertben lép majd színre új szerepben.

ahogy Luciferekként is a *Tragédiában*. Vidnyánszky Attila totális színházi víziójának az egyik jellemzője éppen ez a teljesség, amikor az első perctől az utolsóig végigéljük a drámát. Minden szerepnek megvan a maga dramaturgiai íve, és színészi feladat ezt folyamatosan követni, képviselni. Kitöltjük az adott keretet, közvetíteniünk kell a magunk véleményét, viszonyát a történethez. Úgy vagyunk jelen, hogy folyamatosan hitelesítsük az általunk képviselt eszméket vagy akár az igaznak hitt téveszméket.

– **Hogy Jago módjára kicsit elbizonytalanítsam, most azt mondom:**

kéne már egy főszerep!

– Talán volt olyan időszak az életemben, amikor azt mondtam, hogy kéne egy főszerep. De most már – túl a harmincon és jobbnál jobb feladatokon – nem elégedetlenkedem. Csak az a fontos, hogy dolgozhassak, hogy jó munkáim legyenek: olyan szerepek, amelyek segítik a gyarapodásomat, a szellemi fejlődésemet. És az is nagyon fontos, hogy jó közösségben dolgozhassak, olyan emberekkel legyek együtt, akik szeretnek, és akiket én is szeretek.

Az eddig alakított ördögi figurák sorához illeszkedik Jago is, a nagy intrikus. Biztos megkérdezné a színészt, nem fél-e attól, hogy majd beskatulyázzák.

– Egyáltalán nem félek ettől: engem már beskatulyáztak! Vegyük akár a *Csiksomlyói passióban* a Zsibárust, a *Bánk bán*-előadásban Ottót, a *Körhintában* Farkas Sándort. Öntörvényű, magabiztos, de kellemetlen figurák ezek, tele titkokkal.

Pedig azt szokták mondani, a színész számára a negatív szerepek izgalmasabbak, mint a pozitív figurák!

– A negatív szerepek civilben is megerősíthetik az embert, megacélozódhat a jelleme. De nagyon magányos, szomorú szerepek ezek. A gonosz figura nem hoz másokat jobb helyzetbe, nem osztozhat senkivel. Lehet, hogy a maga célját eléri, de soha nincs valódi sikere. Egy ideig bírja az ember a magányt, de egy idő után kezd elviselhetetlenné válni.

Ráadásul valahogy meg kellene találni az ő igazságukat!

– Ez sem könnyű! Pedig ezeket a negatív figurákat is meg kell érteni, meg kell találni és képviselni kell az ő vélt vagy valós igazságukat. Jago karaktere különösen bonyolult. Amikor elkezdtem dolgozni az anyagon, és megpróbáltam megismerni, megérteni a karakterét, úgy éreztem, mintha Jagónak valami pszichés problémája lenne. Következetlenné, ellentmondásosnak éreztem a kijelentéseit. Van, amikor azt mondja a mórról, hogy egyenes, nyíltszívű ember, máskor meg

azt, hogy buja és kiszámíthatatlan. Időnként olyan, mintha maga sem tudná, mi a baja. Aztán rá kellett jönnöm, szó sincs zavarosságról, csak éppen a mórnak mindig azt a tulajdonságát hangsúlyozza, amellyel megpróbálja indokolni a maga következő lépését. De persze a helyzetektől, az érzelmi fűtöttség mértékétől is függ, hogy éppen mit mond. Nincs kész terve a bosszúra, hanem mindig az adott helyzetben dönti el, hogyan tovább.

A Shakespeare-dráma címszereplője ugyan Othello, de arra nem gondolt, hogy inkább Jagóé a főszerep?!

– Ez a dráma – az *Othello* – az örök második, Jago tragédiája is. Shakespeare nagymester volt az emberi viszonyok, például az alá- fölérendeltség érzékeltetésében is. A címadásban benne lehet az ő rafinériája. A címszereplő Othello, Jago pedig a nagy machinátor, pont olyan rejtőzködéssel van jelen a darabban, ahogy a címben. Azt szokták mondani, egy színház akkor tűzi műsorára az *Othellót*, ha üres a kaszsa. Népszerű anyag, esélyes a sikerre! Látványosra rendezhető, komoly kérdéseket vet fel. Mindannyiunkat foglalkoztat a meg nem értettség. A bizalmi repedések az eltorzult kapcsolatok következményei. Nagy dráma ez! Nekem pedig szép feladat, hogy Jago lehetek. Intellektuálisan is kihívás.

Ennek az intellektuális minősítésnek némileg ellentmondani látszik, hogy mindjárt az elején kibeszéli a sértettségét, elárulja a titkát.

– Ebben a drámában – szerintem – nagyon jól megírt szerep Jagóé. Aki először csak olvassa ezt a szöveget, tényleg elgondolkodhat, miért

mondja el Jago Rodrigónak, hogy ő gyűlöli Othellót. De Rodrigo egy fiatal fiú, tapasztalatlan gyerek, aki kétségbe van esve, hogy el szeretné tőle Desdemónát, és Jagónak meg kell győznie őt, valahogy el kell nyernie a bizalmát. Biztosítania kell róla, hogy neki is megvan a maga sérelme. Persze lehet ennek a kibeszélésnek dramaturgiai magyarázata is. Valószínűleg azért is indít ezzel a párbeszéddel a szerző, hogy mindjárt az elején nyilvánvaló legyen az alaphelyzet. Rodrigo, az elkeseredett, öngyilkosságot fontolgató ifjú fordul az idősebb baráthoz, és az ő kétségbeesettsége váltja ki Jagóból ezt a kitarukozást. Itt hangzik el a figyelmeztetés is: „Nem az vagyok, ami.”

Ez is egy duplacsavar!

– Szép feladat: Jago, aki időnként nem az, aki. Van ilyen! Shakespeare más műveiben is találunk ehhez hasonló alakoskodást. Az *Ahogy tetszik* Rosalindája például pásztorfiúnak öltözik. Ha ehhez még hozzáteszünk, hogy Shakespeare idejében csak férfiak szerepeltek, tehát a női szerepet is férfiak játszották, és ha ragaszkodunk az eredeti műhöz: színészként érdekes lehet férfiként eljátszani a szerelmes lányt, aki éppen férfiként jelenik meg a színen...

Azt sem lehet könnyű elfogadni, amikor Jago arról beszél, hogy csak látszólag, a maga haszna miatt szolgálja Othellót, és csak a barom hajbókol hűségesen. Farkas Dénes hogy van ezzel a két lehetőséggel?

– Nagy baj lenne, ha csak két lehetőség közül választhatnék. Egyikből sem kérek. Úgy érzem, nyíltan létezem, rólam mindenki tud mindent, már aki érdeklődik.

Horváth Lajos Ottóval a Bánk bánban

Hogyan tud így azonosulni Jagóval?

– Jago ebben az esetben sarkosan fogalmaz. Első benyomásra Shakespeare ebben a darabjában mindent leegyszerűsít, két részre oszt. Érezhető valami fekete-fehér ellentétpár. Mintha a fekete rossz lenne, a fehér pedig a jó. Aztán ha jobban megnézzük ezt a fekete idegent, aki elvesz egy fehér nőt, mindjárt árnyaltabb lesz a kép. Othello sem gazember, jó hadvezér, és aztán titokban feleségül veszi Desdemónát, ami ugyan bűne, de ugye a lány sem teljesen hibátlan: mégiscsak megszökött otthonról...

A nőkről sincs túl jó véleménnyel Jago. Azt mondja Rodrigónak, nehogy már egy tyúkért megöld magad! Dénes mit szól mindehhez?

– Nem szeretnék általánosítani, pláne nem akarok senkit megsérteni, de ebben az esetben értem Jago indulatát. A történet szerint Rodrigo, ez a szerelmes ifjú meg akar halni. Nem látja értelmét az életének, mert Desdemona másé lett. Ezt a fiút győzködi Jago, a gyilkos szenvedélytől óvja, amikor azt mondja: „Mielőtt kiejteném a számon, hogy egy tyúkért felkötöm magam, inkább elcserélném emberi mivoltomat egy páviánnal.” A véletlen úgy hozta, hogy éppen abban az élethelyzetben kezdtem próbálni ezt a szerepet, amikor én is a padlón voltam, mert úgy éreztem, cserbenhagytak. Ezért aztán olyan volt nekem ez a szerep, mintha hozzám is szólna, nekem is tanácsokat adna Jago, amikor ennek a szegény Rodrigónak azt mondja: „Ha életünk mérlegén a józan ész serpenyője nem egyensúlyozná a szenvedély serpenyőjét, természetünk aljassága a legörültebb végletekbe ragadna: de hát eszünk is van, lehútni húsunk háborgását; amit te szerelemnek hiszel, én azt vágyak sarjadékának veszem.”

Azt sem lehet könnyű kimondania Othellóról, hogy berber csődör!

– Ez is csak a szöveg része. Ezt is meg kell tanulnom, ezt is meg kell – a helyzetnek megfelelő – tartalommal töltenem. Tisztáznom kell magamban, hogy az adott szituációban vajon miért is mondja azt Jago Othellóról, hogy berber csődör. Erős mondatok ezek. Kirekesztő, fölbujtó mondatok.

Körhinta – Szűcs Nelli, Cserhalmi György, Farkas Dénes, Waskovics Andrea

Horváth Lajos Ottóval az Isten ostorában

Tényleg nem zavarja, ha valakit leszólnak a származása miatt?

– Magánemberként természetesen zavar, ha valakit sértegetnek, megáláznak. De ez egy színdarab. Persze értem én a kérdést, nyilván a származásom miatt hozta szóba. Ráadásul egy érdekes rendezői koncepció miatt Jago sem tisztán velencei, neki is csak félig-meddig sikerült betagozódnia, integrálódnia ebbe a társadalomba. Tekintve, hogy édesapám roma származású volt, így félig magam is az vagyok, a rendezők szeretik kihasználni ezt a helyzetet.

Shakespeare nem írja, hogy Jago milyen származású, és Farkas Dénesről sem tudnánk, ha nem mondaná...

– Nekem sem jutott volna eszembe, hogy majd egy Shakespeare-darabban kannázni, gitározni meg szájbölgözni fogok. A rendező, Kiss Csaba jött ezzel az ötlettel, hogy Jago legyen cigány. Elfogadtam, hogy a történet szempontjából érdekes lehet, ha Jago valamikor vándorcigányokkal érkezett Velencébe. Ez indokolhatja is az ő mellőzését, és az ebből következő sértettségét. De akár Othello iránt érzett empátiáját is. Ezzel a megoldással egyfajta kulcsot adott kezembe a rendező, hiszen minden sérelem, minden fájdalom akár az identitás problematikájával is magyarázható.

Volt már olyan Othello-rendezés is, hogy a férfiszerelemmel magyarázták Jago sértettségét! Különböbben nem rajong a feleségért ez a katona!

– Szó sincs itt férfiszerelemről. Jago nő, bár az igaz, hogy feleségével, Emíliával nem sokat foglalkozik. Viszont az én értelmezésemben egy

Csíksomlyói passió

Szentivánéji álom

Az ember tragédiája

régi szerelem miatt még mindig gyötrődik. Erről szól a dala is: „Volt, Istenem, énnékem, szép cigánylány jegyesem. Egyszer nagyot fútt a szél, azóta mással él. Mondd meg, Isten, énnékem, merre van a kedvesem? Ragyogjon égen egy csillag, mutassa az utat.” Az a helyzet, hogy Jago jó katona, és ezt tudnia kellett volna Othellónak is. Hogy mégis félretolja, és nem ő lesz a hadnagy, hanem csak zászlós, ennek számtalan oka lehet. Például Othello saját presztízse, vagy akár Jago alkalmatlansága. Van olyan emberek, akik nem alkalmasak vezetői feladatra, mert nem tudnak másokat irányítani, vagy nem lehet velük jól együttműködni.

Végül is mi vezet ehhez a tragédiához? Az értelmetlen halálhoz?

– A bizalomhiány okozza a tragédiák sorát. Repedések keletkeznek az embereket összetartó kapcsolatokban. Jago nem bízik már Othellóban, Othello nem bízik Desdemonában, Emília sem Jagóban. Jago sem Emíliában. Rodrigo is gyanakszik Jagóra... De nyilván jelentős szerepe van ebben a tragédiában a sértettségnek, a gyanakvásnak, a féltékenységgnek. Bonyolult lélektani folyamatok ezek!

Gondolkodott már azon, vajon mi lehet az oka, hogy a féltékenységből elkövetett gyilkosságok tettesei leginkább a férfiak?

– Ez is nagy titok. Nem vagyunk egyformák. Genetikai oka is lehet, hogy a férfiak indulatosabbak, lobbánékonyabbak. Én is nehezen viselem a kudarcokat.

Ahhoz mit szól, hogy a következő bemutató, a *Meggyeskert* színlapján alulra került a neve?

– Ennek semmi jelentősége. Egyrészt ez egy Csehov-darab, és Csehovnál nincs főszerep. Én leszek Jása, és három nagyon szép, komoly jelenetem van. Másrészt abból már kicsit kinőttem, hogy érdekelne, hol szerepel a nevem a színlapon. Csak az a fontos, hogy tanuljak, ki próbáljam magam különböző helyzetekben, kérdezzek és válaszokat találjak a felvetődő kérdésekre.

Ha most is magát kérdezné, mint abban a bizonyos videóajánlóban, mi az, amiről Jago kapcsán még beszélünk kellene?

– Ha vicceskednék, azt kérdezném: hogy bírtam ezt a rengeteg szöveget megtanulni?!

Valahol azt nyilatkozta, hogy szereti, ha a színpadon beszélhet. Most aztán mondhatja!

– A színpadi kifejezési eszközök közül hozzám a beszéd áll a legközelebb. Ehhez képest mindig azt kéri tőlem a rendezők, hogy rohangáljak, táncoljak, énekeljek... Most kipróbálhatom magam, milyen az, amikor akár csak ülök, és a szöveggel adom át mindazt, amiről a jelenet szól. Nem is olyan egyszerű ez. Benne kell lennie ebben a szövegmondásban a rejtőzködésnek. Karakteresnek kell lennie ennek a Jagónak, egyébként hiteltelen lenne a tragédia.

FILIP GABRIELLA

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Madách Imre

Az ember tragédiája

Éva – ÁCS ESZTER I Ádám – BERETTYÁN SÁNDOR

további szerepekben: BERETTYÁN NÁNDOR, CSURKA LÁSZLÓ, FARKAS DÉNES, FEHÉR TIBOR, HERCZEGH PÉTER, MÁTYÁSSY BENCE, MÉSZÁROS MARTIN, NAGY MARI, NAGY MÁRK, RUBOLD ÖDÖN, SCHNELL ÁDÁM, SZABÓ SEBESTYÉN LÁSZLÓ, SZÉP DOMÁN, TÓTH AUGUSZTA, SZALMA TAMÁS m. v.

Közreműködnek a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karának II. éves hallgatói

Díszlet: Oleksandr Bilozub // Jelmez: Bianca Imelda Jeremias // Dramaturg: Verebes Ernő // Koreográfus: Bozsik Yvette // Ügyelő: Dobos Gábor, Géczy István // Súlygó: Sütő Anikó // Rendezőasszisztens: Trimmel Ákos

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

PREMIER: 2018. október 19.

további előadások:

december 21. – 19 óra (ráhangoló beszélgetés 18 órától)

december 22., 27. – 15 óra

Nagyszínpad

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA

„Madách Imre »emberiségkölteménye« hatalmas látomás, amely végig-
száguld Ádámmal és Évával, és persze a nézőkkel a történelmen a Paradi-
csomtól egészen a jövőbe. A Lucifer által ajánlott módon történik mindez,
vagyis a »tünékeny álom képei«-n keresztül. A rendezéshez a kulcsot tehát
maga Madách adja meg: az álom logikátlan logikájával válik megélhetővé
mindaz, amit Ádám és Éva korról korra lát és tapasztal, amiért lelkesedik,
és amiből kiábrándul. A nagy eszmék hullámverése közben a szerelemről,
két ember szövetségéről is mesél az előadás, amiből – átkokként vagy meg-
váltásként – a jövőnk születik.”

1. Kezdjük a mesterséggel, anélkül a színházban sincs semmi, s vegyük példának a nagy Csorost, aki egyszer így oktatta a kezdő Bánhidyt (sok év múlva ő lesz Matula bácsi a *Tüskevárban*): „maga csak mondja a szöveget, a többit bízsa rám”. Bánhidy megfogadta a tanácsot, és tízszer tapsolták vissza a végén. „Ezt tudta a Csorost” – bólogatott ötven év múlva az idős színész, s ez a dolog egyik oldala. A másik, amiről szerte a világon szó esik a színi tanodákban, hogy ha egy darabban öngyújtó lobban, ez azt jelenti, hogy az öngyújtó meggyulladt, ha pedig nem gyulladt meg, akkor az öngyújtó rossz, és nem jelent semmi többet. Ha tízezer esetből egyszer mégis mást jelent, akkor valaki csodát művelt, és most jön a kérdés: lehet-e csodára várva játszani egy darabot?

2. Nem lehet, mert ez csak ritkán, Isten kegyéből történhet, ráadásul a kegynek nagy ára van, s aki nem fizeti meg, annak a maga erejéből kell nekiveselkednie, s elmondani, miért lesz a színpadon egy helyett több Lucifer, miért lesz szavalókórus, miért épp ebben a felfogásban játsszák Madách *Tragédiáját*, amellyel ötödször vív meg Vidnyánszky Attila – nem úgy, mint korábban, de vajon hogyan?

3. Ülök az ötödik sorban, becsukom a szemem, és próbálom eltalálni, Ádám beszél-e, vagy az arkangyalok egyike, netán a sok Lucifer közül valamelyik? Nem találom el, és miért? Mert nagyjából egyforma a hangja mindnek. Ugyanolyan a színe, az ereje, holott a színészet egyik lényege a különbözőzés. Sinkovits hangja más volt, mint Bástíé, ahogy Cserhalmié se olyan, mint Lukács Sándoré – különbözőznek, mert tudják a mesterséget.

4. A másik a darab. A *Tragédia* első verzióját Madách a börtönben kezdte, és akkor folytatta, amikor a felesége már messze járt. El lehet képzelni, milyen lélekkel ült le szörnyű magányában írni. S nem járt jobban másik nemzeti drámánk írója, Katona József sem. Egy színésznő, Széppataki Róza keserítette meg az életét. Ügyet se vetett rá, pedig a szegény író erősen ajánlgatta magát. És nem járt jobban harmadik klasszikusunk, a Csongor és Tündét alkotó Vörösmarty sem: őt Perczel Etelka utasította el. Krúdy szerint *Az ember tragédiája* bánatos muzsika, s a sztregovai uraság azért mártogatta pennáját a tintatartóba, mert elégtételt akart venni az élet bántalmáiért.

5. De vehet-e elégtételt egy rendező? Ha számára presztízsügy a darab, amellyel győ-

„Vidnyánszky előadásának erejét a látványosság adja. Magával ragadja a nézőt, főleg a római, a párizsi, a londoni szín kiállítása.”

Véghe Alpár Sándor

Nyüzsögtek a Luciferek...

zelmet arathat, semmiképp. A *Tragédia* nem zászló, és nem harci kürt. Madách veretes nyelvén olvasni se könnyű, hát még eljátszani. Arany százötven éve igazított rajta, de ha Shakespeare nyelvét nem érti az átlagangol, miért kéne érteni Madách archaikus mondatait? Főleg ha a „recitativókat” Vidnyánszky szavalókórusokkal próbálta erőteljessé tenni. Csakhogy a nehéz szöveg ellenállt, és öten ötféle ritmusban szóltak, nem lehetett őket érteni. Talán egy karigazgató és több próba létrehozta volna az összhangzatot, ám ezek híján széthulltak, mint az oldott kéve.

6. Így vagy úgy, ideje volna megújítani a *Tragédia* nyelvét, s a kíváncsi nem ördögtől való. A *Szentírás* nyelvét is közelítették a mához, s akik a kor nyelvére esküsznek, azóta a kilencvenes évek fordítását lapozzák, akiknek szívéhez pedig Ady nyelve áll közelebb, maradtak a Károli-fordításnál.

7. Vidnyánszky előadásának erejét a látványosság adja. Magával ragadja a nézőt, főleg a római, a párizsi, a londoni szín kiállítása. Történelmi revüt lát, képei Wajda *Danton* filmjének mozgalmas attraktivitását idézik, s ez hitelesebbé teszi a szöveget is. A három óra negyven perces óriási tablót leginkább ezért érdemes végigülni.

8. Az előadás legtöbb szereplője Vidnyánszky tanodájának növendéke. A tanár úrnak nem volt könnyű dolga. Arra a magasugróra emlékeztettek az ifjak, aki nekifut a világcsúcs magasságnak, ám érzi, hogy átvinni számára lehetetlen, de mert tapsot szeretne, szép tartással és elegánsan a léccel fut át, majd meghajol, és mit ad Isten, a nézők tényleg tapsolnak, ha nem is viharosan.

a szerző publicista

„Ilyen fiatal és védtelen (sugárzóan szép) Ádám és Éva talán még sosem állt magyar színpadon. S a férfi-nő kapcsolat ilyen árnyalt bemutatásával is ritkán találkozunk.”

Osztovits Ágnes

Luciferek mindenütt

Felmérések szerint gimnazistáink a tantárgyak sorában az utolsó előtti helyre teszik az egykor listavezető magyar nyelv és irodalmat. A magyartanárok ma már csak legyintenek: ezeket a gyerekeket semmi sem érdekli, utálják a kötelező olvasmányokat, a nagy klasszikusokat. A megfáradt, de még ambiciózus pedagógusok még csodákban reménykednek, s bevallva, bevallatlan a színházat is csodaszerzőnek vélik. Ha már diákjaik nem olvassák Katona József, Vörösmarty Mihály vagy Madách Imre nagyszerű műveit, legalább hallják őket a színpadról. Így könnyebb lesz az érettségire felkészülni. A jó színház az ő elgondolásuk szerint tetszetősen illusztrált hangoskönyv, oktatási segédanyag, amelyben minden lényeges mondat, szállóige elhangzik, amire a tankönyvi elemzések épülnek. Viszik hát az osztályokat színházba – történetesen a Nemzetibe, ahol most már mind-

három nagy klasszikus drámánk műsoron van –, a gyerekek többnyire jól érzik magukat, ők pedig, akik szabad estéjüket feláldozzák az irodalomoktatás szent oltárán, szomorúan állapítják meg, hogy Vidnyánszky Attila kibabrált velük: az előadások nem hasonlítanak a tanmenet által leírt *Bánk bán*ra, *Csongor és Tündére*, *Az ember tragédiájára*.

Ez utóbbi, a friss bemutató különösen éles indulatokat kavart: ez nem Madách, ez nem drámai költemény, hanem hamisítvány, önkényes átírat, a tudatlan közönség kegyeit kereső show-műsor, amiben még szegény Sinkovits Imre emlékére is meggyalázzák (mivel az Úr hangját ő kölcsönzi hangfelvételtől).

A diákok, akik tegnap még lelkesen tapsoltak a Nemzetiben, de szigorú magyartanáruk véleményében rendszerint osztoznak, elbizonytalanodnak, s úgy döntenek, lesz, ami lesz, elolvassák *Az ember tragédiáját*. És ettől a pillanattól kezdve Vidnyánszky Attilának nyert ügye van. Elérte a célját, a művet hallomásból, egyre rövidebb zanzákból ismerőket olvasásra késztette, a *Tragédia* híveit pedig közös gondolkodásra, vitára.

A közönségnek ezt a két réteget egyszerre megszólítani kétségbecjtően nehéz. Egy százötven éves, megingathatatlanul kanonizált mű új olvasatát megtalálni még nehezebb. Ráadásul Vidnyánszkynek nemcsak a magyar színház történet legendás előadásaival, hanem saját korábbi híres rendezéseivel is meg kellett birkóznia. Ismét fel kellett tennie a kérdést, miről szól Madách nagy látomása? Merész újítás, hogy a nagy csábító, az Úr teremtését lekicsinylő, vele vetélkedni igyekvő Lucifer megsokszorozódik a színpadon, mindenütt jelen van: aggastyánként, érett férfiként és ifjú

emberként. A világ ugyanis tele van kísértéssel, üzeni az előadás.

A kísértők pedig a legvédtelenebbeket tudják behálózni, az épp csak eszmélkedő fiatalokat, akik ebben az előadásban merő kalandvágyból kóstolják meg a tiltott fa gyümölcsét. Ilyen fiatal és védtelen (sugárzóan szép) Ádám és Éva talán még sosem állt magyar színpadon. S a férfi-nő kapcsolat ilyen árnyalt bemutatásával is ritkán találkozunk. Madáchnál a történeti színekben ők alakítják a főszerepeket, s fokozatosan öregednek meg. Vidnyánszky csak ritkán vonja be őket a játékba, többnyire kívülről, akik borzadva figyelik, mivé fajulnak a szép eszmék, miként mocskolja be az ideákat az emberi gyarlóság. A megőrzött fiatalság hitelesíti az utolsó jelenetet: Éva gyermeket vár, Ádám a jövő ismeretében vállalja a sorsát. Hiába a sok Lucifer, győzött az Úr.

A *Tragédia* teljes szövegének elhangzása hat órát venne igénybe, állítják a szakértők. A tizenöt szín még forgószínpadon is nehezen idézhető fel. De mivel Vidnyánszky modern amfiteátrumot, valódi közösségi teret képzelt el, a kiváló díszlettervező, Oleksandr Bilozub három szintet mozgat folyamatosan. Így pereg le három óra alatt az előadás. Állítólag a számítógép mellett, videójátékokon és -klipeken felnőtt generációt és az ötvenen túliakat az választja el egymástól, hogy az előbbieknél könnyedén megosztják figyelmüket, míg az utóbbiak hamar elfáradnak, ha egyszerre több érzékszervüket bombázzák. Vidnyánszky eme öreges fogyatékosagra nincs tekintettel: nála minden állandó mozgásban van, rengeteg szereplő tűnik fel rendezetten hol fent, hol lent, a főszereplők hol megbújnak a tömegben, hol eltűnnek, hogy újra előtérbe kerüljenek, mindig izgalmas, erőteljes a zene.

A néző őszintén irigyli azt a svéd színházkritikust, aki a *Szarvassá változott fiú* budapesti előadásáról így lelkendezett kollégáinak: „Egyetlen szót sem értettem, de megrendítően gyönyörű volt.” Minket néha zavartak a nem mindig érthető szavak.

a szerző kulturális újságíró,
szerkesztő, könyvkritikus

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Földes László Hobo

Hé, Magyar Joe!

Szereplők:

RÁCZ JÓZSEF, FÖLDES LÁSZLÓ HOBO

Zenészek:

GÁL István, IGALI Csanád, KISS Zoltán, PENGŐ Csaba

Dramaturg: Földes László Hobo // Súlyó: Gróf Katalin

Rendező: VIDNYÁNSZKY ATTILA

ŐSBEMUTATÓ: 2019. november 17.
Gobbi Hilda Színpad

HÉ, MAGYAR JOE!

„Hé, Joe, kezdedben a fegyverrel mondd, hova mész” – „Azt bittem, a puska jobb lesz, mint a kés”. Így vívódik magában Magyar József, akiből úgy lesz Joe, hogy 14 évesen meghallja Jimi Hendrix Hey Joe című számát, és aki a híres ballada hőiséhez hasonlóan: lelövi az asszonyt. Az egész mű a lelkiismeret-furdalásról szól, és arról, hogy ha elkövettünk valamit, azért vállalnunk kell a felelősséget. És ő vállalja. Feladja magát, leüli a büntetését, majd kijön a börtönből, és itt találja magát a mai Magyarországon...

CALIGULA HELYTARTÓJA

Zsarnokdráma – a román diktatúrában írt ókori történet egyetemes mondanivalóval

Mit tehet Petronius, Szíria helytartója, ha Caligula arra kötelezi, hogy a jeruzsálemi zsinagógába a császár szobrát állíttassa be hatalmi szimbólumként? A Római Birodalom (jelképes) térhódítása súlyos vészterhelésként az ottani zsidóságra nézve. Petronius méltó ellenfélre lel a helyi főpap, Barakiás személyében, aki vitapartnereként lehetetlen morális helyzetbe hozza a római: egy nemzetet megsemmisíteni egy szobor miatt?

A lázadás és a lázítás egyszerű drámája ez: képes-e Barakiás főpap szavakkal szétzúzni egy fennálló rendet, megtagadni Caligula parancsát, felébreszteni a helytartóban a kételyt? Mert ha igen, nem csak a rend omlik össze, hanem egy megingathatatatlannak vélt ember, Petronius is elbukik.

A megoldás Caligula lefizetésében rejlik. Aranyat kilószámra a császárnak! A küldönc hozza is a hírt: Caligula kiegyezik. Ám az utolsó pillanatban, Róma ura megváltoztatja döntését: a szobornak be kell kerülnie a templomba. Petronius élete legnagyobb dilemmája elé kerül: vagy teljesíti Caligula parancsát, s ezzel egy népet semmisít meg, vagy ő maga pusztul el.

Székely János (1929–1992) erdélyi költő, író, drámaíró a 20. század második felének egyik legfontosabb alkotója 1972-ben – a román kommunista diktatúra sötét korában – írta meg a Caligula helytartóját. A mostani előadás rendezője, Szász János szerint a dráma arról szól, hogy meddig marad tisztességes az ember, ha hatalom adatik neki. Petronius helytartó bármit megtehet, mert minden hatalom az ő kezében van, ő mégis hajlandó vitába bocsátkozni Barakiással, a szentély papjával. Az előadás megidézi a kort, amelyben a történet játszódik, az időszámításunk utáni első század közepét, a mindent meghódító, mindenkit leigázó Római Birodalmat. A császár provokál, parancsot küld, és elvárja, hogy érvényesítsék az akaratát. Vigyék be a zsidók a szentélybe az ő aranyszobrát, dobják ki onnan a Mindenhatót, és őt, Caligu-

lát, a császárt bálványozzák, őhozzá imádkozzanak. Vagyis a történet a konfliktus kielezésén alapul, ez egy erőszakos közeg, polgárháború, népiirtás küszöbén állunk.

Székely János húsbavágó kérdéseket fogalmaz meg, és rendre válaszol rájuk. A miénk is egy kérdéseket feltáró és azokat meg is válaszoló előadás. Nagyon világosan mutatja Petronius szándékait, és azt is, hogy milyen utat jár be, s hogy melyik az egyetlen út...

Székely János

Caligula helytartója

Petronius, Caligula szíriai helytartója – TRILL ZSOLT ■ Barakiás, jeruzsálemi templom főpapja – HORVÁTH LAJOS OTTÓ ■ Decius római lovag, Caligula követe – RÁCZ JÓZSEF ■ Lucius, Petronius segédtsíztje – KRISTÁN ATTILA ■ Probus, egy másik segédtsízt – BORDÁS ROLAND ■ I. Agrippa, Palesztina királya – BODROGI GYULA ■ Júdás, zsidó politikus, az államtanács tagja – BÖLKÉNY BALÁZS e. h.

Római katonák, zsidó előkelőségek: a Kaposvári Egyetem Rippl-Rónai Művészeti Karának V. éves színész hallgatói

Díszlet, jelmez: Vereckei Rita // Dramaturg: Kulcsár Edit // Szakértő: Dr. Balázs Gábor // Ügyelő: Lencsés István // Súlygó: Kabódi Szilvia // Rendezőasszisztens: Herpai Rita

Rendező: SZÁSZ JÁNOS

mikor? hol?

december 21. – 19 óra | december 22. – 15 óra
Gobbi Hilda Színpad

Horváth Lajos Ottó, Trill Zsolt, Rácz József

Blaskó Péter, Tóth Augustza

Arthur Miller

Az ügynök halála

Willy Loman – BLASKÓ PÉTER I Linda – BÁNSÁGI ILDIKÓ I Biff – NAGY MÁRK e. h. I Happy – MÁTYÁSSY BENCE I Bernhard – FEHÉR TIBOR I A nő – TÓTH AUGUSZTA I Charley – SZARVAS JÓZSEF I Ben bácsi – BODROGI GYULA I Howard Wagner – SCHNELL ÁDÁM I Miss Forsythe – BARTA ÁGNES I Jenny, titkárnő – VAS JUDIT GIGI m. v. I Stanley, pincér – Herczegh Péter e. h. I Letta – SZABÓ NIKOLETT e. h. I Pincér – BAUMANN MARCELL e. h.

Fordította: Ungvári Tamás // Dísztet: Szlávik István // Jelmez: Szakács Györgyi // Zenei összeállító: Csiszár Virág // Dramaturg: Kulcsár Edit

Rendező: CSISZÁR IMRE

mikor? hol?

december 12., 14. – 19 óra • Gobbi Hilda Színpad

AZ ÜGYNÖK HALÁLA

Willy Loman szerepében az idén 70 éves Blaskó Péter

– Számomra Willy Loman tragédiája abban áll, hogy élete hiábavalóságát önként, az élete árán váltotta meg. Olyan ember tragédiája az övé, aki azt hitte, ő az egyetlen, aki nem felel meg a simára borotvált propagandafőnökök által diktált egyetemes világrendnek. Az égisz erő konzervrengetegből egy dörgő hangot hallott, amely ide-oda csapódva hömpölygött végig a város újságokkal bélelt útvesztőin: „Érvényesülj!” Ilyen hangra ember nem válaszolhat. A tükröből Willyre is csak a saját megtestesült kudarca bámult vissza – írta egykor legsikeresebb darabjáról, *Az ügynök haláláról* Arthur Miller.

– Nem a darab aktualizálhatósága fontos – hangsúlyozza Csiszár Imre rendező. – Miller olyan tulajdonságokkal ruházta fel az amerikai kisembert, mint a görög drámaírók hőseiket. És ebből a klasszikus időtlenségből kikeveredik egy igazi 21. századi tragédia.

A kulcs Willy Loman alakja. Egész életét a családjának szentelte, biztos kispolgári létet teremtett meg a számukra. Amikor megöregszik, hirtelen mindenki elfordul tőle. Olyan társadalomban kellene

élnie, amelyben hitt, de amelyben erre a megfáradt, beteg, kissé már szürke emberre nincs többé szükség. Már a családját sem tudja elartani, így csak egy választása marad: feláldozza magát. Ebben hasonlít a görög drámák főhőseire. Loman áldozata kell ahhoz, hogy eljussunk a katarzishoz. És ez nem csupán egyéni sors, hanem egy magát túlélő kor láttelepe. Kiderül: a kapitalizmus nem minden világok legjobbjika.

Az előadás a darab társadalomkritikai jellegére helyezi a hangsúlyt, de nem tandramát adnak elő. Érzelemgazdag előadás született. Mert a rendező nem az aktualizálásban hisz, hanem a színészi munkában. Blaskó Péter Lomanje a színész személyiségéből fakad. És ugyanígy tesznek a többiek is: Bánsági Ildikó, a feleség és a két fiuk is...

– Loman érzékenységek hálójában vergődik, könnyen sérthető, sérülékeny ember. Nagyon sok minden bántja, számos sérülést hordoz magában. De Blaskó érzékenysége révén feldolgozza és meg is teremti a tragikus alaphelyzetet – mondja Csiszár Imre Blaskó Péterről. – Ő az a színész, aki magával ragadja a nézőt.

A woman with dark hair, wearing a vibrant red, flowing dress, is posed with her hands near her face, looking towards the camera. The background is dark with a complex, golden geometric pattern.

OILASZ PUCCINI ITÁLIÁJA ESTÉLY

**SONYA
YONCHEVA**

**2019. MÁRCIUS 2.
ERKEL SZÍNHÁZ**

OPERA
MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

ERKEL
SZÍNHÁZ
THEATRE

JEGYVÁSÁRLÁS, INFORMÁCIÓ:
+36 30 438 8610 · ESTELY@OPERA.HU
OPERA.HU

ÁLOMGYÁR

A be nem teljesült álmok, az örök emberi vágyódások világába lépünk az *Álomgyár* című előadásban. Az abszurdba hajló játékokban az „amerikai álom” sztereotip figuráit látjuk, akik egytől egyig elegáns nagyvilági emberek – főszerkesztő, újságíró, könyvkiadó, üzletember, egyikük szeretője, felesége és egy állama –, akiknek élete a péntek esti összejeveletek világában zajlik whiskyvel, narkóval, buddhizmusról szóló fecsegéssel. Az amerikai filmek kliséit képviselik, mind olyan emberek, akiknél mindig minden OK.

A hollywoodi közhelyeket felhasználva Viripajev szereplői a lét értelmét, a szeretet lehetőségét kutatják az „álmogárban”, amelynek közege valójában abszurdításig fokozottan mesterséges.

– Ivan Viripajev darabja hihetetlen története az örök és egyszerű emberi értékekről szól – a házasságról, a szeretetről, a családról – ezúttal egy hollywoodi film mai nyelvezetét játékos iróniával használva – mondja a rendező, Viktor Rizsakov, aki már sikerrel vitte színre a Nemzetiben a *Részegeket*, Viripajev egy másik darabját. – „Egyszerű történet ez: egy férfinak meghal a felesége, és megjelenik az életében egy új szerelem lehetősége...

– Viripajev szándékosan úgy tesz, mintha az *Álomgyár* nem nálunk Oroszországban, hanem a távoli Hollywoodban történne. Vagy akár Magyarországon – magyarázza a rendező. – Hiszen ez a történet teljesen univerzális. Az alkotók azt szeretnék, ha a magyar nézők is úgy éreznék, hogy ez a különös példázat róluk, illetve nekik is szól. A mai globalizált világban elmosódnak a fizikai határok, egyfajta virtuális térben éljük az életünket. És bármely országban is élsz, a nagy kérdés az, hogy a lelkiismeretedet megőrizve ember tudsz-e maradni, képes vagy-e még a szeretetre és az őszinte párbeszédre.

– Mi és a gyermekeink már egy virtuális valóságban létezőnk, hamis értékek között tévelygünk, miközben jártatjuk a szánkat min-

denféléről, buddhizmusról, pénzről, marihuánáról, megfélemezve a legalapvetőbb emberi kapcsolatokról – a lényegről. Ez az előadás talán egy kicsivel közelebb visz bennünket ehhez a lényeghez – ígéri Rizsakov.

Ivan Viripajev

Álomgyár (Dreamworks)

David, a „Tudomány és társadalom” folyóirat főszerkesztője – TRILL ZSOLT ■ Meryl, David felesége, újságíró – KATONA KINGA ■ Teddy, könyvkiadó – RÁCZ JÓZSEF ■ Frank, komoly üzletember – KRISTÁN ATTILA ■ Sally, Frank felesége, egy női magazin főszerkesztője – SZÚCS NELLI ■ Betty, Frank szeretője – VAS JUDIT GIGI m. v. ■ Maximilian, amerikai buddhisták gazdag mecénása – TÓTH LÁSZLÓ ■ Elizabeth – TARPAI VIKTÓRIA m. v. ■ John láma, Buddhista láma, amerikai származású – BORDÁS ROLAND ■ Rendőrnő – LIGETI-KOVÁCS JUDIT m. v.

Fordította: Kozma András // Dízlet, jelmez: Alekszej Tregubov // Videotervező: Vlagyimir Guszev // Dramaturg: Kozma András // Ügyelő: Kabai Márta // Súlygó: Kónya Gabriella // Rendezőasszisztens: Kolics Ágota

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

mikor? hol?

december 15. – 19 óra | december 16. – 15 óra • Nagyszínpad

Berettyán Nándor, Tóth Augustza

ÉDEN FÖLDÖN

Szarka Tamás zenés fantasyje a magyar Maugliról – családi előadás

– Kettészakadt világunkról szól az *Éden földön*. Arról, hogy lehet-e mégis egy, ami kettészakadt: a természet és az ember alkotta világ – mondja Bozsik Yvette, az előadás koreográfus-rendezője.

Az előadásban az első felvonás a láb világa, a másik a civilizáció. A kettő között egy fiú, Hany Istók jelenti a kapcsolatot. Egy fiú, akiről a legenda szól: 1749 márciusában furcsa emberi lényt fogtak ki a kapuvári halászházak a Hanság lidércfényes lápi világából. Nyolc-tíz éves gyermeknek látszott, kettős szemhéja volt, és keze, lába ujjai között úszóhártya feszült. A láb nevelte, és az emberek, akik rátaláltak, beszélni, viselkedni tanítottak, megkeresztelték, de a fiú visszamenekült a lápba. Ő volt Hany Istók.

– Azon keresztül tudjuk érdekessé tenni a gyerekeknek az előadást, úgy tudjuk felkelteni a kíváncsiságukat, ha számukra már ismert dolgokból, mozzanatokból indulunk ki. Ez ad biztonságot nekik ahhoz, hogy be merjenek és akarjanak lépni az ismeretlenbe. Ha tudjuk, hogy milyen eszközökkel – látvánnyal, trükkökkel, dallamos zenével és humorról – lehet megragadni a figyelmüket, akkor szívesen vesznek részt egy színházi kalandban. Mindezek mellett nagyon fontos a történet, a mese, a sztori – ha ez érdekes, magával ragadó, akkor nagyon hálásak, és hagyják magukat sodorni. Azt kívánom, hogy mindenki élvezze az előadást, a kicsik, a nagyobbak és a szülők, különböző korú iskolai csoportok. Egy családi előadás esetében, amilyennek az *Éden földön* is szánjuk, a közös élmény öröme és boldogsága is az üzenet része.

– Mi az, ami a 18. századi Hany Istók figuráját és történetét foghatóvá teszi a mai gyerekeknek? – teszi fel a kérdést a számos remek gyerekeknek szóló előadást rendező és koreografáló Bozsik Yvette. A válasz: kell egy hős, amilyen a kitett és megtalált gyerek, aki képes szélsőséges körülmények között is túlélni, mert erős, leleményes,

alkalmazkodó. Legyen ismerős, ami a színpadon meglevenedik: a kisebbeket és a nagyobbakat is megragadja a filmekből, a számítógépes játékokból ismerős képi világ. Ezért az első felvonásbeli láb a fantasyfilmek, a civilizáció pedig a cyberspace virtuális terét idézi, s a kettő között erős a kontraszt.

A magyar Maugli történetét Szarka Tamás, a Ghymes együttes frontembere írta színpadra, és a Ghymes hamisítatlan zenei világába hív utazásra a legenda látványos, mozgalmas, színes előadás keretében.

Szarka Tamás

Éden földön

zenés fantasy két részben

Istók – BERETTYÁN NÁNDOR ■ Burkus (farkas) – OLT TAMÁS ■
Kó (kócsag) – TÓTH AUGUSZTA ■ Égia (sas) – TROKÁN ANNA m. v. ■
Várkapitány – SCHNELL ÁDÁM ■ Kisasszony – KATONA KINGA /
MIKECZ ESTILLA m. v. ■ Udvari bolond – VARGA JÓZSEF ■
Pap / Tanító úr – VATI TAMÁS m. v. ■
Fiú – NOVÁK MILÁN AMBRUS / NAGY LEVENTE

Közreműködik a Bozsik Yvette Társulat

Díszlet: Cziegler Balázs // Jelmez: Berzsényi Krisztina // Fény: Pető József

Koreográfus-rendező: BOZSIK YVETTE

mikor? hol?

december 8., 9. – 15 óra • Nagyszínpad

6 éves kortól ajánlott

CSEHOV EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁI

A szerelemre éhes özvegy, a megfélemlített kisember és a hisztérikus kisasszony

A 25 éves beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendégjátéka

Szűcs Nelli, Varga József

A Medvében Szűcs Nelli finoman, bájosan formálja meg a bezárkózott, már-már „éhező”, fiatal özvegyet. Mindenki tudja: sóhajtása, gyásza, egész imázsa hamis, mégis meglepő, amikor a nőiesen bizonytalan, majd sértetten hideg naiva amazonként „leteríti a medvét”. Varga József súlyos medvéje mellett Trill Zsolt vén lakája bölcs bohóc.

A dohányzás ártalmasságáról című monológban egy szűk frakkban feszengő figura lép komoly tudálékossággal „hallgatósága” elé. Míg a felesége – aki miatt előadást kell tartani a dohányzás ártalmairól –, nem figyel, a madárijesztőszerű alak vallomását halljuk. A közönség idült röhögése egyre fájdalmasabbá válik: a nevetséges papucsfejr helyett egyre inkább a kiszolgáltatott, rettegő kisember mind szánandóbb lényét látjuk, aki végül fellázad: lecibálja magáról frakkját és megtapossa. Lelke megkönnyebbült ugyan, de a sorsán változtatni már nem tud. A monológ Trill Zsolt előadásában a színházművészet magaskiskolája. Alakításáért a nagyváradi Kamara Színházak és a Gyulai Várszínház Fesztiválján is neki ítelték a legjobb színészi alakítás díját.

A Leánykérésben Kacsur Andrea egy sürgősen kiházasítandó csúnyácska vénlányt alakít: a finomkodó, szelíd és udvarias házikisasszony gyorsan éles nyelvű boszorkánnyá változik, aztán pedig hisztérikus bölgőmasinává torzul. A megrettent és menekülő kérő szerepében Tóth László, az apáében Trill Zsolt brillírozik.

Az Egyfelvonásosok legviharosabb sikerét a Nancyban rendezett Passages Fesztivál off-programjában aratta, ahol a több száz fős francia diákközönség tombolva ünnepelte a színészeket. Az 1997 óta élő produkciót eddig közel 150 alkalommal játszotta a beregszászi társulat.

Anton P. Csehov:

Egyfelvonásos komédiák

MEDVE – SZÜCS NELLI, VARGA JÓZSEF, TRILL ZSOLT

A DOHÁNYZÁS ÁRTALMASSÁGÁRÓL – TRILL ZSOLT

LEÁNYKÉRÉS – TRILL ZSOLT, KACSUR ANDREA, TÓTH LÁSZLÓ

Díszlet-jelmez: Balla Ildikó

Színpadra alkalmazta és rendezte: VIDNYÁNSZKY ATTILA

A beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház vendégjátéka

mikor? hol?

december 12. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

SZÍN VÁLTOZÁS

SZÍNHÁZ – IFJÚSÁG – NEVELÉS

IFJÚSÁGI PROGRAMOK A NEMZETI SZÍNHÁZBAN

1. KÖLYÖKNAPOK A NEMZETIBEN

Minden hónap egy-egy vasárnapján, ünnepekhez, eseményekhez kapcsolódóan szervezzük **ingyenes Kölyöknapjainkat**, ahova az óvodás és kisiskolás gyermekeket a szüleikkel együtt várjuk! A Kölyöknapokon a színjátszáshoz kapcsolódó kézműves-programok, színházi előadás vagy koncert várja vendégeinket!

2. ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK

Az immár országos mozgalommá vált ÁDÁMOK ÉS ÉVÁK ÜNNEP-én középiskolás színjátszó csoportok – minden évben új témát kapva – munkájukat, tanárikaik és a színház mentorai által segítve, minden év januárjában színházi gálán mutatják be a Nemzeti Színház Nagyszínpadán.

3. NEMZETISZÍNHÁZTÖRTÉNETI VETÉLKEDŐ

A négyfordulós vetélkedő során négy fős, középiskolás csapatok mérik össze tárgyi tudásukat, kutatóképességüket, kreativitásukat. Az első három forduló az interneten zajlik, a döntőre – értékes nyereményekért – a színházban kerül sor. Az elmúlt évek vetélkedőinek feladatai és azok megoldásai a nemzetiszinhas.hu/vetelkedo oldalon hozzáférhetők.

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelőstől: szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

4. SZÍNHÁZPEDAGÓGIAI FOGLALKOZÁSOK

Előadásainkhoz ajánljuk két- és háromlépcsős színházpedagógiai foglalkozásainkat. Tizenhat fős, általános és középiskolás csoportoknak az előadás előtt a színpadi mű befogadását, utána pedig a láttak mélyebb megértését segítő, egy-egy órás foglalkozást tart színházpedagógusunk.

5. BÁNK-MISSZIÓ (tantermi előadás)

Katona József drámája 60 percben, tanteremben előadható formában. Könnyítettünk és rövidítettünk az eredeti nyelvezeten, ám a dráma szerkezetét megőriztük, nem marad ki egyetlen szereplő és egyetlen történeti szál sem. A diákok közvetlen közelében, a tanterem díszletei között elevenedik meg a hatalomról és szerelemről, hazaszeretetről, hűségről és árulásról, a politika természetrajzáról és a bosszút felülíró kegyelemről szóló klasszikus mű. Az előadást ingyen adjuk elő az iskolákban.

6. RÁHANGOLÓ

Az előadás előtt egy órával a produkció dramaturgia és/vagy rendezője mintegy negyven perces bevezető beszélgetést tart az iskolai csoportnak. A ráhangoló után a diákok felkészültebben ülnek be az előadásra, felfigyelhetnek összefüggésekre és érdekes részletekre is. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

7. KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

Az előadás után a színészek és az előadás dramaturgia találkoznak az iskolai csoportokkal, és beszélgetnek a darabbal kapcsolatos élményekről. A mintegy harminc perces találkozáson közös fotózásra, dedikálásra is alkalom nyílik. A programra legalább huszonöt fős iskolai csoportok jelentkezését várjuk, legalább két héttel az előadás előtt!

A fenti programok mindegyikéről információ kérhető Pintér Szilviától, a Nemzeti Színház ifjúsági programfelelőstől: szilvia.pinter@nemzetiszinhas.hu

8. KULISSZAJÁRÁS

A csoportos iskolai színházlátogatások alkalmával, az előadás előtt nyílik rá lehetőség. Mintegy negyven perces séta közben bemutatjuk a színház működését, a színpadokat, az öltözőket és egyéb „háttérdekségeket” is. Egyszerre legfeljebb harminc diákot tudunk fogadni. A programra legalább két héttel az előadás előtt kell jelentkezni!

Jelentkezés a kulisszajárásra: latogatas@nemzetiszinhas.hu

DIÁKJEGYEK, DIÁKKEDVEZMÉNYEK

#nemzetiadiakokert

Négy előadásunkat: a János vitézt, a Csongor és Tündét, a Tóth Ilonkát és a Fekete ég – A fehér felhő című darabokat diákcsoportok (és kísérőtanáraik) számára ingyenessé tettük. Célunk, hogy a magyar irodalomtörténet fontos műveit és a magyar történelem sorsfordító pillanatait megidéző előadásainkat a lehető legtöbb diák számára elérhetővé tegyük.

DIÁKBÉRLETEK

A diákbérletek bármely előadásra beválthatók.

CSOPORTOS DIÁKKEDVEZMÉNY

Mértéke **40%** mindegyik színpadunkon, mindegyik székünkre. Igénybevételéhez legalább 20 diák részvétele szükséges, kísérő(ik)nek 200 forintos jegyet biztosítunk.

PEDAGÓGUS JEGY

Játszó- és ülőhelytől függetlenül a jegyár-kedvezmény mértéke **40%**. Pedagógusigazolvánnyal egy előadásra két jegy vásárolható!

A diákbérletek és diákjegy-kedvezmények igénybevételére, valamint az ingyenes előadásokra történő jelentkezés, regisztráció: jegy@nemzetiszinhas.hu

A Nemzeti Színház iskoláknak szóló programjaira az iskola@nemzetiszinhas.hu e-mail címen lehet jelentkezni. Munkatársunk minden kérdést, időpontot, részletet egyeztet az érdeklődőkkel!

FODRÁSZNŐ

Az elpusztíthatatlan szerelem tragédiája és komédiája

– Irina, a fodrásznő maga a szerelem, a szeretet. Nagyon bátor, hiszen a mai világban félünk azt mondani a másoknak, hogy szeretlek, mert hülyének néznek, mint ahogy ezt a nőt is bolondnak nézik, amiért feltétel nélkül hisz a tiszta és őszinte szerelemben. Kitalál magának egy sztorit egy férfiről, aki a börtönben ül – meséli a *Fodrásznő* címszerepét alakító Szűcs Nelli. – Ennek a férfinak megbocsát, többször is, még a végén is, amikor az meg akarja ölni.

Hogy mi a valóság és mi a képzelet játéka, azt mindenki maga döntheti el, de Szűcs Nelli szerint Irina azért ragaszkodik ehhez a férfihöz, mert ő adja meg neki a szabadság érzését. Vannak az életében más férfiak is: a tűzoltó, de az hiába hoz tévét, hiába van állása, lakása. Vagy ott van Irina első férje, az elvetélt részeges művész, aki csak gyöttri szegény nőt... De hol a szabadság érzése?

– Van valami ebben az Irinában, ami miatt minden férfi ragaszkodik hozzá. Lehet, hogy nem szép, sőt, egy trampli, akármilyen, de sugárzik belőle: a szerelem és a szeretet – mondja Szűcs Nelli, aki alakításáért megkapta a Pécsi Országos Színházi Találkozón a legjobb női főszereplőnek járó díjat 2010-ben.

Az azóta számos nemzetközi fesztivált megjárt *Fodrásznő* egyszerre tragédia és komédia, ahogy az életünk is hol komoly, hol pedig derűs... Az előadásban mindez sűrítetten jelenik meg, hiszen, akárcsak

a szereplők a színpadon, a nézők is a szélsőségek között „ingáznak”: nevetnek és meghatódnak.

„Arra való a művészet, hogy ne haljunk bele az igazságba” – idézi a rendező, Viktor Rizsakov Nietzschét, és egy interjúban arról is beszélt, hogy a világban gyerekek halnak meg, háborúk dúlnak, békésebb helyeken is sok a betegség, a szegénység, a testi és a lelki nyomorúság, ezzel szemben a színházban a szeretetlenség szeretetté, a boldogtalanság boldogsággá válik. A belefeledkező néző úgy érezheti magát, mint a kisgyerek, aki pálcájával megtörténtté teheti azt, amit csak akar.

– A színház nem a valóság, hanem egyetemes játék. Ha megtörténik az előadás, akkor boldogan távozik a néző akkor is, ha fájdalmas, szomorú előadást látott. Mert igaz és hiteles volt, amit átélt.

A *Fodrásznő* nézőjét a rendező nem kárhoztatja arra, hogy csak a sötétben kukucskáljon. Az előadásnak Rizsakov szerint ugyanis nem a színpadon kell megtörténnie.

– Az izgat, azon dolgozom a színészekkel, hogy a néző a történetek résztvevőjévé váljon, hogy minden az ő fejében, szívében játszódjon le... A színész nem alakít valakit, hanem annak a valakinek, aki a színpadon látható, csak a tolmácsa a néző felé, és ami így létrejön, valójában nem is előadás, hanem beszélgetés a közönséggel: Önökkel.

Trill Zsolt, Szűcs Nelli

Szergej Medvegyev

Fodrásznő

Szereplők: SZÜCS NELLI,
TRILL ZSOLT, TÓTH LÁSZLÓ,
KRISTÁN ATTILA

Díszlet és jelmez: Viktor
Rizsakov

Rendező: VIKTOR RIZSAKOV

mikor? hol?

december 28., 29. – 19 óra

Gobbi Hilda Színpad

Negyedszázad története – a társulat alapítói, mai tagjai az évfordulós találkozón

MŰVÉSZET DACBÓL

25 éves a beregszászi színház

– Én idevalósi vagyok! – kurjantja Viktor a *Fodrásznő*ben, és a közönség hangosan felnevet. Mire a színész – kiesve szerepéből és nevetéstől fulladozva még hozzáteszi: – Tényleg idevalósi vagyok! A kiszólás jutalma: újabb harsány tetszésnyilvánítás a nézőtérrel.

Ebben a kortárs orosz darabban sok nevetésre okot adó mondat van, ez éppen nem tartozik közéjük. Hogy a közönség mégis így reagált, annak különleges oka van: Viktor szavait Trill Zsolt mondta a Nemzeti Színház *Fodrásznő* című előadásának beregszászi vendégjátékán, márpedig Trill pályafutása ebből a városból indult 25 évvel ezelőtt. Az előadás másik három színésze – Szűcs Nelli, Tóth László és Kristán Attila – ugyancsak itt kezdte a pályáját, s most mindannyian a Nemzeti Színházban játszanak, amelynek vezetője, Vidnyánszky Attila Beregszászban alapította meg első színházát 1993-ban.

25 éve, 1993. október 30-án kezdte meg működését az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház, Kárpátalja hivatásos teátruma: a *Háromgarasos opera* volt a társulat első bemutatója Szürte községben. A Vidnyánszky vezette társulat már első előadásával: *Szentivánéji álom*, *Godot-ra várva*, *Sólyompecsenye*, majd később a *Gyilkosság a székesegyházban*, *Az ember tragédiája*, a *Dorottya*, a *Szarvassá változott fiú* és a *Három nővér* is sikert aratott. A Nemzeti Színház repertoárján ma is szerepelnek Csehov *Egyfelvonásos komédiái*, a *Liliomfi* és a *Tóték*.

A 25. évfordulóra október 24. és 31. között fesztivált rendezett a beregszászi színház, amelyen a budapesti Nemzeti három előadással vett részt: a csupa beregszászival játszott *Fodrásznő* mellett elhozták a *János vitéz* misztériót és Szűcs Nelli önálló estjét, a *Fedák Sárít*. Ez utóbbi több szempontból is jelképes: az előadással Szűcs Nelli a leghíresebb beregszászi emléke előtt tiszteleg, és az ő kezdeményezésére avathat-

ták fel az ünnepség keretében a város főterén a primadonna szobrát. Látható volt még a *Szarvassá változott fiú* filmszínházi verziója, és szerepelt a fesztiválon a debreceni Csokonai Nemzeti Színház, az ungvári ukrán társulat és a kijevi Ukrán Nemzeti Színház is.

Egy igaz anekdota

– Valamikor 1992-ben összejött egy ukrán-magyar miniszteri találkozó – meséli Vidnyánszky Attila. – A színházat támogató alapítvány képviseletében érkezett Sinkovits Imre is. Már kezdett jó hangulat kerekedni, és Sinkovits felbízta Andrásfalvy Bertalan kulturális minisztert, hogy kezdjen bele a *Csitári hegyekbe*, mire a miniszter asszony, aki egyébként színésznő volt, szintén nótával felelt. Ebben az emelkedett hangulatban egyszer csak feláll Sinkovits, és jelentősegteljesen, ünnepélyesen megkérdezi, van-e már neve a színháznak? Beregszászi – mondom én, aki ott ücsörögtem az asztal sarkán. Ááá, az úgy nem jó! Legyen Illyés Gyula Színház! – javasolta Sinkovits. Folyik a fordítás, én meg csak ülök és figyelek. A miniszter asszony lazán rábólint: legyen. Eltelik még egy félóra-óra nótával, vodkával, amikor Sinkovits megint feláll, jelentősegteljesen, ünnepélyesen. Van-e még másik magyar színház Kárpátalján? Nevettem magamban, hogy hát honnan volna, még ez az egy sincs meg. Nincs? Akkor legyen ez a nemzeti színház! – kurjantotta Sinkovits. Megfagyott a levegő. Fordítják a miniszter asszonynak, hogy nacionalnij, ami ukránul nemzetit és nemzetiségit is jelent. A miniszter asszony erre is rábólint. Így lettünk beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház. Én következetesen ezt a nevet használom, a hivatalos ukrán nevünk: Kárpátaljai Megyei Magyar Drámai Színház.

A levett felirat

A *János vitéz* missziót játssza a Nemzeti Színház a beregszászi városi művelődési házban október 25-e hűvös kora délutánján. Teltháznál is többen vannak a nézők, ugyanis minden iskolából több gyereket hoztak el, mint ahányat előre jeleztek. Mindenki kabátban ül a fűtetlen nézőtéren, ami megszokott errefelé. Kukorica Jancsi története nagy siker – az előadást Vidnyánszky Attila kaposvári osztályának 2017-ben végzett tagjai játsszák ott, ahol 25 évvel ezelőtt Vidnyánszky és első kijeji osztályának tagjai próbálták a városi vezetőket és talán önmagukat is meggyőzni: megalakult és elkezd működni Kárpátalja első hivatásos színháza. 1993. március 5-én itt zajlott le a színház(épület) hivatalos megnyitója. Az alkalomra kikerült a homlokzatra: Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház. A feliratot rövidesen levették, és az épületből – bár a tervek megszülettek – sosem lett színház.

Amilyen abszurd ez a történet, olyan szomorú az épület sorsa. A '60-as években felhúzott betonburkolat ugyanis a város egykori szecessziós zsinagógáját rejt, az eredeti homlokzat állítólag még mindig megvan a betonfal mögött. De a mai látvány is meglehetősen bizarr: a bejárat előtt egy kartonlapon kóbor kutya lakik, a homlokzat egészét befedő hatalmas molinón az Európai Unió címere és a régi zsinagóga képe díszel, pár lépésre pedig a ma is zajló kelet-ukrajnai harcokban elhunyt kárpátaljaiak hősi fala áll.

Az ígéretek földje

Alig száz méterre a művelődési háztól található az egykori Oroszlán szálló, amely végül a színház otthona lett. Aki ma lép be a szépen felújított, korszerűsített épületbe, ahol immár gazdaságosan és jól működik a fűtés, vannak kulturált öltözők, közösségi terek, el sem hiszi, hogy az épület évekig tető nélkül állt, és méltatlan körülmények között folyt a munka két évtizeden keresztül. A nyomorban született anekdota szerint Vidnyánszky azért játszott az előadásait egyben, szünet nélkül, mert két felvonás között nem lett volna hová kiengedni a közönséget az amúgy is hideg épületben.

A színház létrehozásáról még a Szovjetunióban döntöttek, a működés kezdetére már Ukrajna önállósá vált, és tombolt a gazdasági válság. A társulat egyik alapító tagja nevezte helyzetüket és városukat keserű szellemességgel az „ígéretek földjének”. Hosszú évekig ugyanis nem volt semmijük, csak az ígélet: lesz épület, próbaterem, színészlakás, fizetés. Mindebből nem lett semmi (a párezer forintnyi fizetés is csak néha, ami egy kanna benzinre volt elegendő), és nem volt hol játszaniuk sem. Vidnyánszky nagyot gondolt: tájolni fognak. Játsoztak falusi művelődési otthonban és óvodaudvaron, lassan-lassan Magyarországon, és időről időre nagy fesztiválokra Tbiliszitől a toruni Kontaktig, a nancy-i Passage-tól a moszkvai Színházi Olimpiáig.

Am a sikerekig egy mély válságon kellett túljutniuk, miközben persze folyamatosan válsághelyzetben működtek... A pénztelenség, a lehetetlen körülmények és a kilátástalanság, valamint a társaságot tudatosan megosztó kicsinyes városi politikai háttérmunka következtében a társulat felbomlott. Két év után az első kijeji színészosztályból csak annyian maradtak, hogy a *Godot-ra várva* előadást még el tudták játszani, vagyis öten. A végsőkig kitartók közül Szűcs Nelli, Tóth László,

III. Sztalker Színházi Fesztivál az Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színházban – a bejárat két oldalán a kétnyelvű felirat: 25 éves a beregszászi színház. És az új otthon, az egykori Oroszlán szálló homlokzatán ismét ott a felirat: Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház

Trill Zsolt, Varga József ma is tagjai a társulatnak, akik Rácz Józseffel és Kristán Attilával kiegészülve követték mesterüket előbb Debrecenbe, majd a Nemzeti Színházba. 1998-ban végzett a második kijeji magyar színészosztály, amelynek tagjai adják a mai tízfős társulat gerincét.

Az elmúlt egy évben az Oroszlán szálló földszintjét is felújították, itt a magyar művelődési és kulturális központ vár a megnyitásra, amely a nevét Fedák Sáriról, Beregszász híres szülöttéről kapja. A színház további fejlesztésének a tervei is készen vannak, többek között egy díszletraktár vár kivitelezésre. Az épület felújításának és a kulturális központ létesítésének motorja a helyi magyarság egyik legaktívabb tagja, Orosz Ildikó, a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora.

– A főiskola is 1993-ben indult, mint a színház, és nekünk is hasonló akadályokat kellett leküzdenünk. A helyi politika – magyar és ukrán részről egyaránt – hol segített, hol nem, épületünk és pénzünk nem volt – mondja Orosz Ildikó. – Gondot jelentett például, hogy Kárpátalján alig voltak többgenerációs értelmiségi családok. A térséget érintő ország- és uralomváltások ugyanis mindig az elit leváltásával kezdődtek. Az első főiskolai évfolyamok egyik fontos feladata volt az értelmiségi létre nevelés is. Ennek egyik biztos bázisát jelentette Vidnyánszky Attila társulata, amely kortárs szemléletű és újszerű volt, a közönséget nem kiszolgálni akarta, hanem új utakra vezetni. Olyan művészeti műhelyként működtek, amely markáns arculattal rendelkezett, és konokul azt csinálta, amiben hisz. A politikusok körében ez nem volt túl népszerű,

Orosz Ildikó: „A színház hatalmas szolgálatot jelentett a nemzeti identitás megőrzésében és erősítésében.” A Kárpátaljai Magyar Főiskola rektora a színházalapító Vidnyánszky Attilával.

Én idevalósi vagyok! – kurjantja Viktor a Fodrásznőben, és a közönség hangosan felnevet. Mire a színész (Trill Zsolt) – kiesve szerepéből és nevetéstől fulladozva még hozzáteszi: – Tényleg idevalósi vagyok!

de a fiatalok értették őket, mert hozzájuk, nekik szóltak az előadások. A tájolásokkal pedig a vidéki települések magyar közönségéhez vittek el a színházat, ami szintén hatalmas szolgálatot jelentett a nemzeti identitás megőrzésében és erősítésében.

A jelenleg tízfős társulat jövője hosszú távon csak akkor biztosított, ha megoldódik az utánpótlás kérdése. A tervek szerint 2019 szeptemberétől elindulhat a színészképzés a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, a Kaposvári Egyetem és a Nemzeti Színház együttműködésében, ami lehetőséget ad majd néhány éven belül a társulat fiatalítására. Erről idén szeptemberben írtak alá megállapodást az intézmények vezetői.

– Mi készen állunk. A labda most a Kaposvári Egyetem oldalán pattog – teszi hozzá Orosz Ildikó.

Mai sikerek

– Dac és „csakazértis” – ez tartotta életben a társulatot az első évek nyomorúságos körülményei között, ez volt a túlélés záloga – mondta az ünnepségek kezdetén Vidnyánszky Attila, a társulat alapítója, rendezője, művészeti vezetője. – Itt, Beregszászban született meg az a gondolat, hogy korszerű színházi nyelven, ugyanakkor nekünk, magyaroknak szóló, a saját hagyományainkból táplálkozó színházat műveljünk. E gondolat mentén dolgoztunk aztán a debreceni Csokonai Színházban, és így van ez most is, a budapesti Nemzetiben.

A színház igazgatója ma Kacsur András színművész, aki a második kijevei osztályban végzett. A javuló infrastrukturális körülményekről beszél örömmel, és persze a nehézségekről: az ukrán állam 10 havi fizetést fedez csupán. Működésüket döntően a magyar állam biztosítja, bevételt jelentenek számukra a vendégjátékok és a buszuk bérbeadása.

Egyik legutóbbi bemutatójuk a *Remete és Hatujjú* (RH+), amely Oleg Melnyicsuk rendezésében Richard Bach, Viktor Pelevin és George Orwell művei alapján készült, és amely 2018 áprilisában a legjobb rendezés és a legjobb előadás díját is elnyerte a krakkói ötödik Kelet-Nyugat Nemzetközi Színházi Fesztiválon. November 24-én pedig Kijevben vendég szerepelnek az előadással az Ukrán Nemzeti Színházi Szövetség versenyfesztiválján, miután az előválogatáson a drámai előadások kategóriájában a legjobb öt ukrainai előadás közé került a produkció. Kacsur András szerint már ez is siker és elismerés, és nem az a fontos, hogy nyernek-e, hanem inkább annak van jelentősége, hogy a mostanában érezhető magyarellen hangulatban egy kis magyar társulat jelen lehet az ukrán fesztiválon.

A Kijevtől északkeletre fekvő Csernyihivben a XXVI. Szláv Színházi Találkozón játszották októberben a *Remete és Hatujjút*, ahová ukrán mellett lengyel és fehérorosz társulatok kaptak meghívást. Vass Magdolna színésznő meséli, hogy micsoda öröm volt számukra, amikor ebben a hangulatban az ukrán közönség állva tapsolt nekik a fesztivál nyitóelőadásán.

Nagypolitikai árnyék

– Fedák Sári hazatért – mondta a Beregszász főterén, a színház előtt felállított szobor avatásán Szűcs Nelli. Ám az ünnepi pillanatokra rányomta bélyegét a nagypolitika. Azokban a napokban befolyásos ukrán politikusok megbízhatatlannak nevezték a 150 ezres magyar kisebbséget, amely válsághelyzetben nem volna lojális az ukrán állam-

Állva ünnepli színházát a beregszászi közönség

hoz. Sokáig úgy volt, hogy az ünnepségen ott lesz az ukrán kulturális miniszter is, aki végül lemondta a részvételt, és a feszült államközi viszony miatt nem lehetett ott Grezsa István sem, aki a magyar kormány Kárpátalja fejlesztéséért is felelős miniszteri biztos.

– Nagyon jókor van a szoboravatás – mondta az ünnepségen Németh Zsolt, az Országgyűlés külügyi bizottságának elnöke –, mert most van csak igazán szükség arra, hogy visszanyúljunk az alapvető értékeinkhez, a szívderítő nagy példákhoz. A szoborállítás legyen a magyar kultúra rehabilitációjának a jelképe Kárpátalján, a kultúrában történő építkezés jelképe, amit a most 25 éves beregszászi színház tesz át meg.

– A 90-es évek Ukrajnája széles kisebbségi jogokat biztosított, amelyeket az alkotmány is rögzít. – Ezt már Brenzovics László, a Kárpátaljai Magyar Kulturális Szövetség elnöke és az ukrán parlament képviselője mondja, aki a színház dramaturgia volt az első öt küzdelmes évben. – Az utóbbi időkben viszont az ukrán nagypolitika – amely az orosz-ukrán geopolitikai játszma részese – megpróbálja a maga érdeke szerint ezeket a jogokat megnyirbálni, intézményeinket felszámolni, működésüket és az életünket a nyelvtörvénnyel nehezíteni. Az ukrán-magyar diplomáciai viszony is válságban van. Mindez megrontja a magyar kisebbség életét. De ezt is túl kell élni! És ebben felbecsülhetetlenül fontos szerepe van a színháznak is.

A mesterségesen szított nemzetiségi indulatok fényében különös jelentősége van annak, hogy az ungvári ukrán színház mellett a kijevi Ivan Franko Ukrán Nemzeti Színház is fellépett az ünnepség keretében Beregszászon. A kijeviek jövő áprilisban játszanak majd a Nemzeti Színház nemzetközi színházi fesztiválján, a MITEM-en is.

KORNIA ISTVÁN

| fotó: Eöri Szabó Zsolt

Sári és Nelli

Nemcsak színésznőként bújik Fedák Sári bőrébe a Nemzeti Színházban, hanem emlékének ápolásáért is sokat tesz. Szűcs Nelli színművész volt az egyik kezdeményezője és motorja annak, hogy a primadonnának szobrot állítottak Beregszászon. Az ünnepélyes avatásra október 26-án került sor.

A leghíresebb beregszászi: Fedák Sári. Van kultusza Beregszászon?

– Kultuszról nem beszélhetünk, de sokan ápolják az emlékét. A magánéletről működő helyi múzeum képeslapgyűjteményéből született is egy könyv. Egykori villáját, amit a szüleinek vett, felújították és ma a református egyháza. A beregszászi színház épületében hamarosan megnyíló kulturális központ kávézója az én fotókollekcióm Fedák-képeivel van kidekorálva. Sári mindig nagy melegséggel beszélt szülővárosáról, ahonnan tizenhét évesen került el Pestre, a világba...

Csak így, Sáríként emlegeti?

– Az elmúlt években, amióta intenzíven foglalkozom a pályájával, sorsával, és rendszeresen bele is bújok a bőrébe a róla szóló önálló estemen, egy kicsit barátnők lettünk. Azt mindig is tudtam, hogy Beregszászban született, vagyis abban a városban, ahol én is kezdtem a pályámat. Azt viszont az *Útközben* című naplójából tudtam meg, hogy a régi Oroszlán szállóban látott először színházat, amely a társulatunknak az első igazi otthona volt, és máig itt működik a beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház. És mostantól ott áll a szobra a színház épülete előtt! Nagy boldogság számomra, hogy a társulatom és színházam fennállásának 25. évfordulójának ünnepi eseményei sorában rendezhettük meg a szoboravatást.

Hogyan jött a beregszászi Fedák-szobor ötlete?

– Az álmaimról hangosan szoktam beszélni, így sokan tudtak erről. A Kárpátalja fejlesztéséért is felelős magyar miniszteri biztos, Grezsa István fülébe is eljutott az ötletem. Mihajlo Kolodko ukrán szobrász – akinek az egyik nagymamája magyar volt – szintén dédelgette már magában egy Fedák-szobor ötletét. Sok beszélgetés, szervezés, tervezés van a hátunk mögött, jó érzés volt, hogy a város vezetése és még sokan az ügy mellé álltak.

A kisebbségellenes hangulatban mit jelent egy magyar művész szobrát felavatni Kárpátalján?

– A politika elválaszthat, a kultúra pedig összeköthet bennünket: kárpátaljai magyarokat és ukránokat. Az utóbbi idők magyarellenességét felülről szítják, a nagypolitika játékszerei vagyunk. A helyzet feszült, de Beregszászban, ahogyan eddig is, békében élünk. Abban hiszek, hogy ez így is marad.

Az álmodók és az álom – Szűcs Nelli, aki önálló estjén a legendás művésznővé változik, és a Beregszász szülöttét megformáló alkotó, Mihajlo Kolodko Fedák Sári szobránál

MITEM 2019

BÉRLET AKCIÓ

A MITEM

3 és 4 előadásos **szabadbérlet**

november 20. és december 20. között

10% kedvezménnyel megvásárolható!

VI. MITEM • MADÁCH NEMZETKÖZI SZÍNHÁZI TALÁKOZÓ

április 29. • Nagyszínpad

Tennessee Williams: A VÁGY VILLAMOSA

Rendező: MICHAEL THALHEIMER

Berliner Ensemble, Berlin, Németország

április 30. • Gobbi Hilda Színpad

Federico García Lorca:

BERNARDA ALBA HÁZA

Rendező: JOÃO GARCIA MIGUEL

CIA-JGM (João Garcia Miguel Társulata),
Lisszabon, Portugália

PROGRAMELŐZETES

Szabadbérlet. 3. illetve **4** szabadon választott előadásra szól a **10%-os** kedvezménnyel megvásárolható **MITEM 2019** szabadbérlet. A **december 20-ig** váltható bérletek tulajdonosai egyúttal **elsőbbségi jogot** is szereznek: a fesztivál részletes műsorának meghirdetésétől, várhatóan **2019. január 25-től** a jegyárúsítás megkezdéséig **egy hét** áll rendelkezésükre, hogy **kiválasszák** a bérletükkel megtekinteni kívánt **3** vagy **4** előadást.

április 18. • Nagyszínpad

Anton Csehov: VÁNYA BÁCSI

Rendező: RIMAS TUMINAS

Vahtangov Színház, Moszkva, Oroszország

2019. ÁPRILIS 11. – MÁJUS 5.

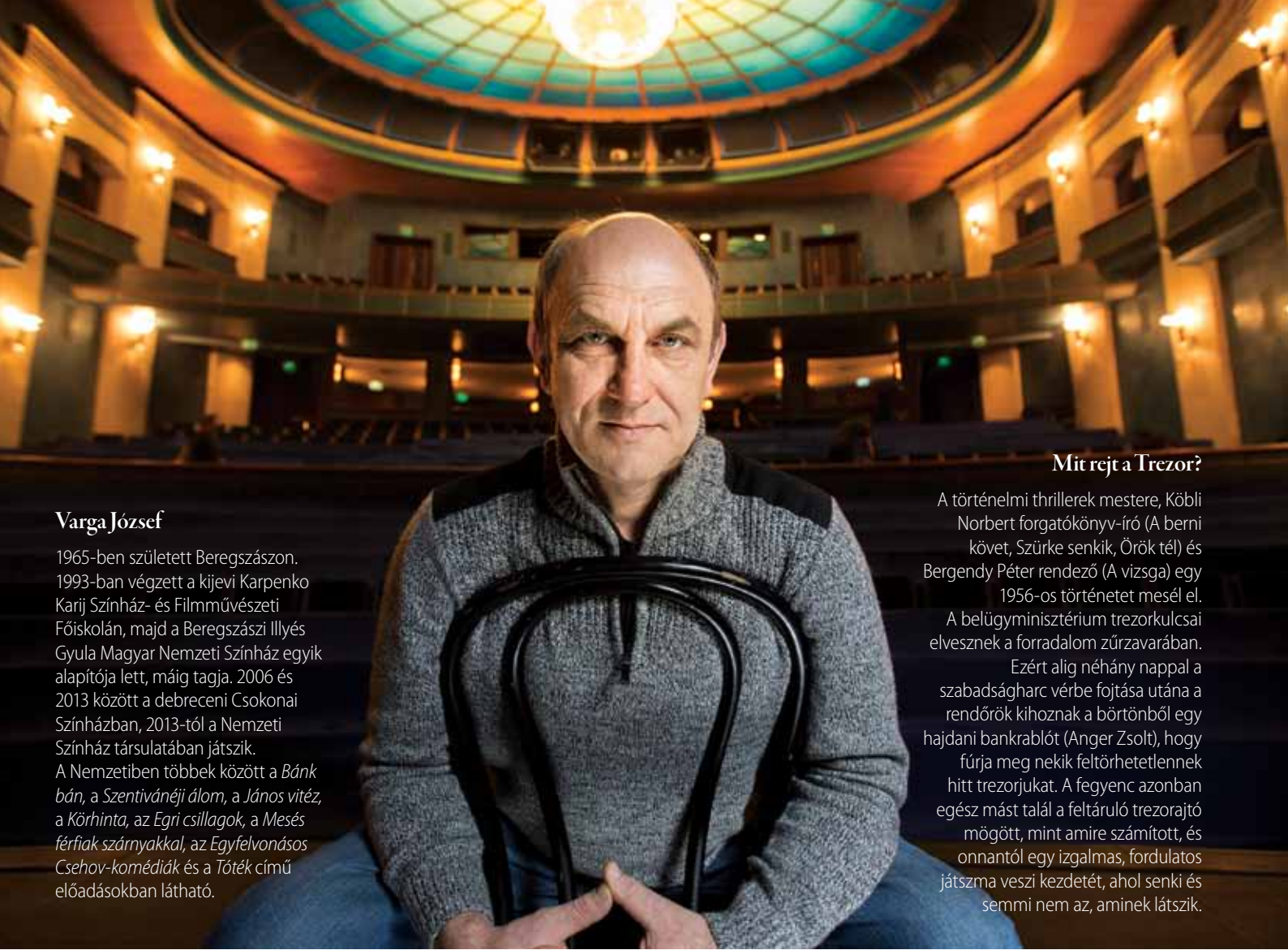
május 4. • Nagyszínpad

SAIGON

Rendező: CAROLINE GUIELA NGUYEN

Les Hommes Approximatifs, Franciaország

Varga József

1965-ben született Beregszászon. 1993-ban végzett a kijevei Karpenko Karij Színház- és Filmművészeti Főiskolán, majd a Beregszászi Illyés Gyula Magyar Nemzeti Színház egyik alapítója lett, máig tagja. 2006 és 2013 között a debreceni Csokonai Színházban, 2013-tól a Nemzeti Színház társulatában játszik. A Nemzetiben többek között a *Bánk bán*, a *Szentivánéji álom*, a *János vitéz*, a *Körhinta*, az *Egri csillagok*, a *Mesés férfiak szármakkal*, az *Egyfelvonásos Csehov-komédiák* és a *Tóték* című előadásokban látható.

Mit rejt a Trezor?

A történelmi thrillerek mestere, Köbli Norbert forgatókönyv-író (A berni követ, Szürke senkik, Örök tél) és Bergendy Péter rendező (A vizsga) egy 1956-os történetet mesél el.

A belügyminisztérium trezorkulcsai elvesznek a forradalom zűrzavarában.

Ezért alig néhány nappal a szabadságharc vérbe fojtása után a rendőrök kihoznak a börtönből egy hajdani bankrablót (Anger Zsolt), hogy fúrja meg nekik feltörhetetlennek hitt trezorjukat. A fegyenc azonban egész mást talál a feltároló trezorajtó mögött, mint amire számított, és onnantól egy izgalmas, fordulatos játszma veszi kezdetét, ahol senki és semmi nem az, aminek látszik.

„MINDIG AZ OROSZT JÁTSZOM!”

Varga József – ezúttal a Trezorban

A legújabb magyar történelmi thrillerben szovjet tisztként tűnik fel Varga József. A Nemzeti színésze beszél alakításáról a Trezor című moziban, és arról, hogy miért nem nézi vissza magát soha. Szinte soha.

Amikor megnézte a Trezort, el tudott vonatkoztatni attól, hogy szerepel benne?

– Elmentem a bemutatóra, a vetítés végén én is kiálltam a vászon elé, és megtapsoltak. Ennél többet nem illene mondanom a filmről, hiszen szerepeltem benne. De annyit talán mégis, hogy érdekes volt, a nézők nevettek is, sírtak is rajta, úgyhogy nem bántam meg, hogy elmentem. Merthogy nem szokásom visszanézni magamat.

Nem túlzott szemérmesség ez egy színésztől?

– Apám, ha hazaért a munkából, bekapcsolta a rádiót, fülben is volt neki a rádiójátékoktól a versekig sok minden. Tőle örökölhettem azt, ami miatt színész lettem. Az ő keze alatt minden hangszer megszólalt. A beregszászi társasházban, ahol laktunk, minden pulya nálunk gyűlt össze, mert szerették hallgatni apám flótázását. Ezzel együtt, amikor felvettek a színművészetre, apám csak lemondóan sóhajtott: színész?!

Emlékszik az első filmszerepére?

– Még a kijevei színművészetre jártam, az első magyar színészosztály tagjaként, amikor egy szíri rendező vizsgafilmjében játszottam. A nevére sem emlékszem, csak arra, hogy hóban, fagyban gyalogoltunk órák hosszat. Az első jelentősebb szerepem Sára Sándor *A vád* című filmjében volt, ami az 1944-ben Magyarországra érkező szovjet csapatok fosztogatásáról szólt.

Kit alakított?

– Hát kit? Mindig az oroszot játszom! Trill Zsolt is szovjet katonaként volt benne, a történet szerint miatta ölték meg a Szakácsi Sándor által játszott magyar apát, akinek az egész családját meghurcolták. Sára Sándor egyszer csak lejött Beregszászra, éppen a *Godot-ra várva*t próbáltuk. Az épületen átfújt a szél, a téli hidegben majd' megfagytunk. Sándor pedig csak fotózott minket: „Maguk csak dolgozzanak tovább

Törőcsik Marival a Szarvassá változott fiú forgatásán

Jelenet a Szarvassá változott fiúból

Bezerédi Zoltánnal a Trezorban | fotó: Szvacek Attila

Varga József fontosabb filmes szerepei

Az omnibusztól a metróig (r. Zsigmond Dezső), 1995
A vád (r. Sára Sándor), 1996
A méhek tánca (r. Mispál Attila), 2007
Liberté '56 (r. Vidnyánszky Attila), 2007
Utolsó idők (r. Mátyássy Áron), 2009
A szarvassá változott fiú (r. Vidnyánszky Attila), 2014
Aranyélet (r. Mátyássy Áron és Dyga Zsombor), 2016
Trezor (r. Bergendy Péter) 2018

nyugodtan.” Így nézett ki akkor egy casting. Ami azóta sem változott: amerre csak meghívtak filmekbe, mindenhol oroszot kell játszanom. Na, néha ukránt. Testőrt, banditát, határőrt...

A Trezorban Danyilov szovjet tiszt szerepében létező embert karikíroz?

– Egyszer csináltam ilyet pályafutásom során, azt is színpadon: a *Zoltán újrateremtve* című előadásban Jenci bácsi szerepéhez vettem kölcsön egy gesztust egy régi ismerőstől. Sosem felejttem el. Schober Ottó bácsi harminc évig vezetett Beregszászon a működő színházat, és neki volt egy arckifejezése. Egyszer együtt próbáltunk átmenni a határon. Csakhogy az én táskámban lapult egy oszcillográf – akkoriban lehetett kereskedni efféle műszaki cikkekkel –, amit Beregszászon azzal a szándékkal, hogy majd Pesten eladom jó áron. Határ, ellenőrzés,

„nincs semmi elvámolnivaló”. A vámos viszont kipakoltatta a csomagomat, és megtalálta ezt a műszert nálam: „Hát ez mi?” Úgy szégyelltem magam... Ahogy akkor Otti bácsi rám nézett, azt idéztem fel az előadásban. Valami ilyesmi volt az arcára írva: „Józsai, hát miért nem szóltál nekem?” Ezen kívül sosem utánóztam senkit. Danyilov is csak amolyan szovjet tiszt. Mint a Budapest gyilkolására hazánkba érkező másik szovjet ezredes, akit Bezerédi Zoltán alakít a *Trezorban*. Zoltán egyébként még beszél oroszul, de a legtöbben itthon már csak annyit tudnak az iskolai jelentésekből: „További ucsityel, tanár elvtárs...” – de ennél többet már egyre kevesebben. Én meg mindig örülök, ha oroszul beszélhetek. Hát még filmen!

LUKÁCSY GYÖRGY

| fotók: Eöri Szabó Zsolt

1939

A vihar – Major Tamás és Lehotay Árpád. Rendező: Németh Antal

1948

Lear király – Lukács Margit és Somlay Artúr. Rendező: Both Béla

1921

Szentivánéji álom – a mesteremberek. Rendező: Hevesi Sándor

Lear király – Egressy Gábor a magyar Shakespeare-kultusz legkitartóbb színész-ápolója

1838

Nagy Imre – egy sztárszínész Hamletként (ő volt 1883-ban Tragédia első Ádámja)

1873

1974

SHAKESPEARE

1837. december 12-én került színre *A makrancos hölgy* a Nemzeti (akkor még Pesti Magyar) Színház első évadjában. 1838. április 30-án a *Lear király* aratott óriási sikert Egressy Gáborral a címszerepben, aki Shakespeare-szerepekben folytatott nemes vetélkedést Lendvay Mártonnal az elsőségért. A *Hamlet* 1839. november 16-án kezdte meg karrierjét a Nemzetiben.

Bár Shakespeare drámái folyamatosan szerepeltek az ország első teátrumának repertoárján, nem mindig arattak átütő sikert. Szigligeti

Shakespeare a Nemzetiben 1945 után

Sok hűhó semmiért (1946, 1952, 1960) | Antonius és Kleopátra (1946, 1960) | Vízkészlet, vagy amit akartok (1947, 1960) | III. Richárd (1947, 1955, 1959, 2004, 2017) | Lear király (1948, 1964, 1967, 1974, 1994, 2007, 2010) | Szentivánéji álom (1948, 1960, 1991, 2014) | Othello (1949, 1954, 1962, 1995, 2018) | Ahogy tetszik (1949, 2014) | Macbeth (1950, 1963, 1993) | Hamlet (1952, 1994, 2012) | A windsori víg nők (1959) | Minden jó, ha jó a vége (1961) | Julius Caesar (1963) | A makrancos hölgy (1963) | Coriolanus (1965) | Tévedések vígjátéka (1968, 1997) | Athéni Timon (1969) | Romeo és Júlia (1971, 1983, 1998) | Szeget szeggel (1973) | II. Richárd (1973, 1986) | Téli rege (1978), Troilus és Cressida, 1980 | IV. Henrik (1980, 1986) | A velencei kalmár (1986, 2013) | V. Henrik, (1986) | A vihar (1990, 2002)

Romeo és Júlia – Töröcsik Mari és Sztankay István. Rendező: Major Tamás

Romeo és Júlia – Kubik Anna, Szemes Mari. Rendező: Sík Ferenc

A NEMZETIBEN

Ede igazgatásának idején *A vihar*, melyet 1874-ben Molnár György rendezett, hat estén került színre, s csak 1891-ben újítták föl. A *Sok bűbő semmiért* című vígjátékot 1876-ban pedig mindössze négyszer adták elő, majd két esztendő múlva még kétszer. Paulay Ede igazgatása alatt. 1878–1894 között Shakespeare-nek tizenöt különböző darabja került a Nemzeti színpadra. S míg a reformkorban a férfiszínészek hódítottak, ezekben az években főként Jászai Mari és Márkus Emília játéka bűvölte el a közönséget. Jászai Gertrud, Volumnia, Kleopátra és Hermione szerepét kapta, míg Márkus Emília Júliát, Cordeliát, Violát, Titaniát, Opheliát, Lady Annát és Desdemonát alakította.

A Nemzeti Színház történetének legfényesebb lapjain szerepelnek Hevesi Sándor korszerű Shakespeare-rendezései. Hevesi a színház direktoraként nagyszabású ciklusokat állított össze (1932-ben, 1926-ban és 1931-ben), így ciklusonként viszonylag rövid időn belül tizenkét-tizennégy darabot tűzött műsorra. A valószínűleg világviszonylatban is páratlan vállalkozás során Hevesi szinte a teljes Shakespeare-életművel megismertette a Nemzeti Színház közönségét.

Németh Antal idején is házi szerzőnek számított Shakespeare, hiszen az igazgató 1938 és 1940 között felújította az *Ahogy tetszik* című vígjátékot, *A makrancos hölgyet*, *A vihart*, a *Macbethet*. Előadatta *A velencei kalmárt*, a *Hamletet*, a *Sok bűbő semmiért* című színjátékot és a *Rómeó és Júliát*.

Megmosolyoghatjuk Podmaniczky Frigyesnek, a színház intendantjának szállóigéjét, állásfoglalása mégis örök időkre szól: „Shakespeare-t vagy jól kell adni, vagy sehogy – de adni muszáj...”

GAJDÓ TAMÁS

| fotók: OSZMI, OSZK, MTI, Nemzeti Színház archívuma

Lear király – Bessenyei Ferenc, Kállai Ferenc. Rendező: Sík Ferenc

Hamlet – Hollósi Frigyes, Znamenák István, Szabó Kimmel Tamás, Mátyássy Bence. Rendező: Alföldi Róbert

Szentivánéji álom – Nagy-Kálózy Eszter, Horváth Lajos Ottó. Rendező: David Doiasvili

Történelmet írunk.

A Múlt-kor történelmi magazin aktuális számát keresse az újságárusoknál vagy fizessen elő kedvezményesen:

mult-kor.hu/elofizetes ◀◀

Már digitálisan is elérhető.

Pethes Imre

(1864. december 18., Jászárokszállás
– 1924. november 14., Budapest)

Iskoláit szülővárosában, illetve Jászberényben végezte. 1883-ban Budapesten beiratkozott a jogi karra, majd bölcsészhallgató lett, 1887-ben a színművészeti akadémián jelentkezett, amelyet 1890-ben fejezett be. Pályafutást Győrben kezdte, majd Sopron, Debrecen, Pécs, Kassa, Nagyvárad, Szeged, Arad, Temesvár következett. 1902. január 1-jén a Vígszínházhoz, 1903. április 1-jén a Nemzeti Színházhoz szerződött. Haláláig a Nemzeti tagja volt – kétszázötven szerepet játszott, nyolc rendezés fűződik a nevéhez. 1908-ban kinevezték a színművészeti akadémia tanárává. Fia, Pethes Sándor (1899–1981) a magyar színházi élet egyik legsokoldalúbb művésze volt.

A „SZÜRKÉK” FEJEDELME

Pethes Imre színművészete

Pályafutása elejéről szinte semmit sem tudunk. A Vígszínház közegébe nehezen tudott beilleszkedni, ahogy a Nemzetiben sem volt könnyű dolga eleinte. Neves Shakespeare-színész lett, számos nagy szerepben nyújtott emlékezetes alakítást. „Színész-pap volt, nemes prédikátor, filozóf mélységekkel teli tudós és tudatos művész” – írták Pethes Imréről, akinek emléke teljesen kihullott az idő rostáján.

A színészi alakítás varázsát, a tehetséges művész és a nagy rutinnal dolgozó színész közti különbséget az alábbi anekdotával lehetne szemléltetni. Pethes Imre halála után szerepét a *Süt a nap* című Zilahy Lajos-darab nemzeti színházi előadásában egy kolléga vette át, aki izgatottan tudakolta igazgatójától, Hevesi Sándortól, hogy volt-e olyan jó tiszteletes úrként, mint elődje. Hevesi – állítólag – ezt válaszolta: „Nézzé, kérem, Pethes kijött a paplaktól, és átment a templomba. Maga kijött a jobb egyről, és átment a bal kettőre.”

A rövid párbeszéd ma már csak Hevesi Sándor kíméletlen őszinteségének állít emléket, s a történetet hallva nem sóhajt fel így senki: „A Pethes!”, a magyarországi ősbemutató Cyranója, Hamlet, Lucifer, Tiborc, Bánk, Vackor kiváló megformálója. „Biztos, hogy Pethes sohasem kulisszák között járt, hanem mindig valami izgalmas és feszültséggel teli valóságban” – kommentálta az anekdotát 1975-ben megjelent *Mind csak színház* című kötetében a Nemzeti Színház egykori dramaturga,

Bálint Lajos. Hiába – a 20. század egyik legeredetibb színművés�ének alakja mára végérvényesen kihullott az emlékezet rostáján.

Pályafutása első tizenkét évéről, a színiakadémia 1890-es elvégzése utáni vidéki működéséről szinte semmit sem tudunk. Valami fontosat mégis: harminchat évesen, 1900. május 18-án Makó Lajos „temesvárbudai” együttesében játszotta Edmond Rostand *Cyrano de Bergerac* című verses színjátékának címszerepét a Krisztinavárosi Színkörben, Budán. A premier másnapján a Pesti Napló így számolt be az ismeretlen színész páratlan bemutatkozásáról: „*Cyrano csúnya és idomtalan, de a hangja zengzetes és elbájoló. A Pethes beszélő orgánuma ellenben szürke és fátyolos, melyet az első pillanatban szinte kelleetlenül hallgatunk. De a szenvedély perceiben ez a rekedtes hang megváltozik; szépen és nagy erővel deklamál, s játéka, felfogása, minden gesztusa intelligenciára és művészi gondolkodásra mutat.*”

A vidéki színészt 1902-ben a Vígszínház szerződteti, aki a sorozatban játszott bohózatok világába nem tudott beilleszkedni. Bizonyára

Pethes Imre Edmond Rostand *Cyrano* című művének címszerepében. Nemzeti Színház, 1904. szeptember 26.

hozzájárult ehhez az is, hogy az akkor korszerűnek számító naturalista színjátszás divatos megoldásaival szemben fontosabbnak tartotta, hogy megőrizze a magyar beszéd sajátosságait. „Az ő beszéde nem vetkőztette neglizsére a magyar mondatot, nem törte össze azt ötletszerűen elhelyezett, sem pontot, sem vesszőt nem tisztelő, nagyon is természetes banyagsággal, hanem elsősorban értelmes artikulációra törekedett. Az ő szájából minden egyes szó kristálytisztán buggyant elő, s a szenvedélyek égháborújában is minden mondata villámfényességgű volt. Eleinte persze ez a beszédmodor éppen az ő gyakorlatában a túlságig tagolt lett, amennyiben a beszéd egységét nem az egymással szólammá összeforrado szavak csoportjában, hanem az egyes szóban kereste. Innen eredt, hogy modora néha kelletnél didaktikusabbnak, szájbarágóbbnak hatott” – írta róla 1924-ben, a Napkelet című folyóiratban Galamb Sándor irodalomtörténész, kritikus, később a Nemzeti Színház dramaturgia. Amikor Rostand *Regényesek* című művében 1903. április 3-án végre bemutatkozhatott a Nemzetiben, a Független Magyarország kritikusai azt írta róla: „valóban fest a beszédjével”.

Pethes negyvenévesen, kiforrott művészként, csak nehezen tudott a Nemzeti Színház zárt, előkelő, gögös színészárságába betörni, s jó néhány évnek kellett eltelnie, amíg méltó helyére került. Talán ez a mellőzöttség is hozzájárult ahhoz, hogy a Nemzeti évtizedes tradícióit elvető, a modern színházeszményért rajongó fiatalok, a „szürkek” fejedelmükként tisztelték. (Csathó Kálmán író, a Nemzeti Színház rendezője nevezte így a magyar színjátszás megújulásáért harcoló türelmetlen ifjakat, akik nem deklamálva, széles gesztusokkal játszottak, hanem póztalanul, szárnyalás nélkül – szürkén.)

A húszévesek rajongását példázza, ahogyan a Nagyváradai Napló újságírója – az akkor még ismeretlen Ady Endre – 1902-ben lelkesedett érte: „Odatapad ábrázolt alakjával a színpadhoz, s nem játszik hatástan, de áll, jár, tesz, beszél, haragszik, örül és elkárbozik igazán. Az ilyen hatástalan játék teheti meg aztán azt a csodát, hogy kiválja a tüzet, a lelkes-

Bajor Gizi és Pethes Imre. Zilahy Lajos: A hazajáró lélek. Nemzeti Színház, 1923. május 4.

dést még azokból is, akik nehezen tüzesednek és lelkesednek.” Egy másik fiatal újságíró és kezdő költő – Kosztolányi Dezső – 1906 januárjában így írt a színész szabadkai vendég szerepléséről a Bácskai Hírlapban: „Nézd, kedves olvasó, hogyan lép a színpadra! Minden mozdulat erő, szilárdság és határozottság. Akármilyen játszik, mindig azt a benyomást teszi rám, hogy ott-

Gál Gyula (Boléne) és Pethes Imre (Daniel). Henri Lavedan: A párbaj. Nemzeti Színház, 1905. november 11.

hon van, királyi arisztokráciával tesz és beszél, mert ő a színpadnak királya. Igazi egyéniség. A Kleines Theater túlbajtott naturalizmusát nem szereti, de nem utánozta a Burgtheater széles, nebez német pátoszát sem. Nagyon eredeti. Magyar. Sok van benne ennek a keleti fajnak bölcs realizmusából, mely Arany János költészetében üli igaz diadalát. Igen éles szeme van; gyorsan a dolgok mélyére lát, minden mozdulatából kiérezzük, hogy nagy és komoly lélektani tanulmányokat tett, mielőtt a színpad deszkáira lépett volna, s minden szavát az egész darab miliójébe igyekszik beilleszteni. Nála minden él; a bolt költemény szavaiban, metaforáiban és célásaiban szunnyadozó energia rögtön elevenné válik, mikor ő ad neki színt és erőt.”

Pethes Imre nemzeti színházi működését számos Shakespeare-szerep tette emlékezetessé: 1908-ban Hamletet és *A makrancos hölgy* Petruchióját alakította, 1909-ben a *Szentivánéji álomban* Vackor szerepét kapta. Benedek Marcell az 1922-es Lear király-alakításáról szólva Pethes sokszor idézett mondását idézte, mely szerint a színjátszás átélés nélkül kutyakomédia: *„Learjéről tulajdonképpen elég emyit mondani: átélte. Átélt a gyermekes bizakodástól a csalódás, a sértődöttség, a felháborodottság tetőfokáig, a hatalom önelégült tudatától a viharba kiveret koldus lelkiállapotáig, aki egyszerre megérti mások soba észre nem vett nyomorúságát, szenved, gyűlöl, ítélkezik a rátörő kegyetlen valóságtól megzavart elmével.”* Színésztársa, Nagy Adorján így írt Hamlet-alakításáról: *„minden szavát az érzések minden fajtájában és minden skáláján keresztül plasztikus tökéletességgel meg lehetett érteni. Akkor is, amikor mint Hamlet apja szellemével találkozott, és a szó szoros és fizikai értelmében vacogott a foga félelmében. Nem voltam éppen gyöngye legény, mikor Horatiót játszhattam mellette, de Ophelia sírjánál alig tudtam lefejni Pethes kezét Laertes nyakáról – amelyen nem hagytak nyomot rettenetes erőt kifejező ujjai...”*

Pethes Imre életének utolsó éveiben Hevesi Sándor került a Nemzeti Színház élére. A korszakos jelentőségű direktor és rendező az 1923-ban bemutatott *Tragédia*-rendezésében Pethesre több fontos epi-

Színész-pap

„Színész-pap volt, nemes prédikátor, filozóf mélységekkel teli tudós és tudatos művész. A színpad egy élet tartalma – mondotta –, és csakugyan második vallásává emelte hivatását, melynek szolgálatában érte halálos végzete, amely kegyelmes is volt hozzá abban, hogy amikor elszakította templomától, a színházától, oltárától, a színpadtól, elszakította életétől is, amely ezek nélkül csak szenvedést és vigasztalan sivárságot jelentett volna számára.” (*A Magyarország című napilap 1924. november 16-án megjelent nekrológja*).

Pethes Imre a Nemzeti Színház előtt – az 1920-as évek eleje

zód szerepet bízott – korábban még nem volt példa rá, hogy ugyanaz a színész játssza az egyiptomi rabszolgát, az athéni demagógot, az agg eretneket, Saint-Justöt és a falanszter aggastyánját. A színész hamarosan Lucifer szerepében is bemutatkozott, és játékát ekképpen méltatta a sajtó: *„a bukott angyal nem rideg fölénnyességgel batott, hanem a szenvedélyesség tűzével képviselte a tagadás szellemét”* (Szózat); *„felfogásában különösen a tagadás szellemének aktivitása, a gúny és dac domborodott ki döbbenetes élességgel”* (Világ); *„Luciferje hibetetlenül erős, azt mondhatnám, félelmetesen diabolikus. Ez az a Lucifer, akiben igenis ott él a tagadás, a rombolás szelleme, kinek félelmetes szavai megdöbbenetnek, mert ez az a sátán, kívül már mindnyáján birkóztunk a kísértés óráiban”* (Budapesti Hírlap); *„Luciferje a megtestesült démoniség. Külsőségeiben, hangszúlyozásában egészen közel vitte Lucifer alakját a költő által megálmodott rossz szellemhez. Természetes dikciója ebben a szerepben is fölénnyesen győzött”* (Pesti Napló). Mindössze tizenöt estén ölthette magára Lucifer jelmezét Pethes, korai halála sajnos megakadályozta abban, hogy beírja nevét a Tragédia előadás-történetének legfényesebb lapjára.

GAJDÓ TAMÁS

| a képek forrása: OSZMI

CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ

Vallomások egy kötetben – egy színházi előadás zarándokútja

December 13-án mutatja be az MMA Kiadó a Nemzeti Színházban azt a szép kiállítású könyvet, amely a Csíksomlyói passió című színházi előadás augusztus 18-i székelyföldi bemutatójáról szól. Összeállításunkban e kötetből adunk ízelítőt.

A Csíksomlyói passió című könyv a Nemzeti Színház és a Magyar Nemzeti Táncegyüttes közös produkciójának augusztus 18-i hazatéréséről szól. A kötetben az erdélyi ünnepi előadásból vett szemelvények, a Berecz András által összeállított archaikus mesék és énekek mellett olvashatunk majd tanulmányt a ferences iskoladramákról, és természetesen megszólalnak az előadás főbb alkotói. Vidnyánszky Attila rendező és Zsuráfszky Zoltán társrendező, koreográfus vall arról, miért jelent mérföldkövet a pályájukon ez a grandiózus előadás. A Csíksomlyói passió több mint egy színházi előadás szabadtéri feldolgozása. Ez hallható ki azoknak a színészeknek a tanúságtétellel felérő interjúiból, akik megosztják gondolataikat a készülétekről. De ez érezhető ki azon székelyföldi táncosok élményszerű beszámolóiból is, akik csatlakoztak az augusztusi előadáshoz. Aki kézbe veszi majd a könyvet, nemcsak a helyszínen készült interjúkban merülhet el, hanem gyönyörű fényképeken megcsodálhatja azt is, hogyan állt össze ez a nagyszabású produkció. A Prima Primissima díjas Benkő Imre és a Nemzeti Színház fotósa, Eöri Szabó Zsolt exkluzív képei segítenek felidézni mindazt, amit 25 ezer ember a helyszínen és több százezer néző a Duna televízió képernyője előtt átélt.

Könyv- bemutató

december 13. – 17 óra
Nemzeti Színház –
első emeleti nézőtéri
társalgó

*A kötet december elejétől kapható a nagyobb könyvesboltokban,
de 15 százalékos kedvezménnyel megrendelhető az MMA Kiadó
webshopjában: www.mmakiado.hu.*

JÉZUST JÁTSZANI

Színházban sem mindennapi kihívás Jézust alakítani, hát még Csíksomlyón. Berettyán Nándor a hegymászók tudatosságával, izgalommal teli várakozással és egy váratlan betegséggel készült fel a nagy előadásra, amely szerint végül magának a Gondviselőnek is örömet okozhatott.

Jézust játszani Csíksomlyón elég nagy teher lehet egy színész számára. Különleges módon készült a szerepre?

– Arra kellett törekednünk, hogy készen álljunk mindenre, hiszen a Nyeregben semmi sem úgy működik, mint a színházban. Ellentmondásnak tűnhet, pedig így van: miközben a kőszínházi tapasztalatainkra támaszkodtunk, éppen a rutinunkat kellett felülírunk. Ahhoz hasonló ez, ahogyan egy hegymászó készül a csúcstámadásra. Elképzelem az útvonalat, de mindig készen áll a rögtönzésre. Arra kellett összpontosítanunk, hogy lelkileg-szellemileg minél jobb állapotban vágjunk bele.

Ennyi fellépés után (az előadás bemutatója 2017. decemberében volt a Nemzeti Színházban) volt még olyan jelenete a somlyói előadásnak, ami megérintette?

– Több is. Amikor az utolsó vacsora jelenet átfordul éneklésbe, az megrendítő erejű. Jézus szerepében kimondom: „Kedves tanítványim, eljött már az óra, / Melyben a világnak az Emberfiára, / Szabadság adatott, hogy világosságra, / Vakságba levőket hozna vigasságra. / Ez az én vérem, az új szövetség vére, mely értetek kiontatott a bűnök bocsánatára!” – és erre felcsendül az Aranymiatyánk című gyönyörű középkori ballada, amelyben Mária faggatja a fiát. A táncosok énekkel és mozgással húzzák alá a mi kérdés-felelet imádságos éneklésünket Tóth Augusztával – ennek a jelenetnek nem tudok nem a hatása alá kerülni. Emellett testvérem, Sanyi monológja az irgalomról és Berecz András gyönyörű szövege Jézus töviskoronájáról, amiben mi kis madarakként elbújva a ragadozók elől fészket rakunk. Ez az egész előadás kulcsmondata, Csíksomlyón is bepárasodott a szemem, amikor hallgattam.

Miben különbözik a többi szereptől az, ha valaki Jézust játszik?

– Teljesen más, mint bármi más. Nem is tudok róla ugyanúgy beszélni, mint a többi szerepemről. Már csak azért sem, mert én is arra töreked-

tem, hogy egészen máshogy létezzem a színpadon, mint egyébként. Nagyon egyszerűen megfogalmazva: ha minden este imádkozol valakihez, és aztán a színpadon meg kell elevenítened, az zavarba ejtő helyzet. A templomban a társaságban vagyunk a misén, előtte kötjük majd a házasságunkat – és akkor azt a feladatot kapod, hogy elhited az emberekkel, hogy te ő vagy. Ez nyilván képtelenség. Azzal nyugtattam magam, hogy ha felkészülten és tiszta szándékkal állok hozzá, akkor ő lesz az utolsó, aki haragudni fog, ha nem sikerül. Sőt, a próbák kezdetétől abban bíztam, hogy miközben én átérzem a szerep felelősségét, és az öröm mellé izgalom is vegyül a lelkemben, a jó Isten megsegít, és így Jézus Krisztus is örömet lelheti az előadásunkban.

(részlet a kötetben megjelenő, Berettyán Nándorral készült interjúból)

A kórustagok a színház szoborparkjában...

... és a csíksomlyói előadás szereplőiként

ERDÉLYIEK A NEMZETIBEN

A szováti Boldogasszony Iskolánővérek által vezetett Marosszéki Kodály Zoltán Gyermekek és Ifjúsági Kar tagjai ellátogattak a Nemzeti Színházba, ahol az Egri csillagok előadását tekintették meg. Az énekkar tagjai – jobbágytelki, székelyhodosi, ehedi, deménházi, nyárádköszvényesi, nyárádremetei, mikházi, szováti és parajdi fiatalok – számos színészt ismerősként köszönthettek, hiszen már dolgoztak a Nemzeti Színház és a Magyar Nemzeti Táncegyüttes művészeivel, méghozzá a Csíksomlyói passió augusztus 18-i csíksomlyói, nagyszabású szabadtéri előadásában.

A történet sodrása magával ragadott, ahogy a könyv is, a film is jelen volt a színpadon. De ami a leginkább hozzájárult ehhez a vibráló, különleges új történethez, azok az apró történetzalacsok voltak, amelyek sem a könyvben, sem a filmben nem jelennek meg... Amikor a Bolyki-bátyán az a kisgyerek is meghalt... Maga a gyerekek jelenléte... Az, hogy mi az ő szemzőgükből is láthattuk a történeteket. (...) A darab második fele valósággal beszippantott, csak úgy, mint az első. A szememben sírás bujkált számos jelenetnél, aztán, amikor a két kislány elkezdte énekelni a Boldogasszony anyánkat... akkor már nem maradtak „zárkájukban”.

Kiss Boglárka

Nagyszerű volt az érzés, amit átélünk, hogy mintha ott lennénk, amikor a törökök megtámadják Eger várát. A világ minden kincsénél többet ért nekünk ez az előadás. Főleg úgy, hogy ugye a Nemzeti Színház és a Magyar Nemzeti Táncegyüttes adta elő, akikkel mi már dolgoztunk együtt a Csíksomlyói passióban. Ahol három nap alatt csodálatos munkát tettünk össze, és ott

lehettünk a próbákön és megláthattuk, hogy mi van a színpalak mögött.

Katona Sarolt

Kedvenc részem Vicuska és Gergő házassága és már a csatajelenet előtti eskütevése.

Márton Kincső rajza

Tetszett Barta Ágnes és Berettyán Nándor játéka, amint előadták ezt a különleges szerelmi szálát. Élveztem, ahogy a rengeteg feszültség közepette meg-megjelent Sárközi és karakterével fel-feloldotta a hangulatot.

Márton Csenge

MOSZKVÁBAN JÁRT A KROKODILUS

A *krokodilus* című előadással vendégszerepelt a Nemzeti Színház Oroszország egyik legpatinásabb teátrumában, a moszkvai Művész-színházban a III. Színházművészeti Biennálén november 9-én. A Valerij Fokin által rendezett *A krokodilus* a versenyen kívüli programban volt látható, amibe jeles orosz rendezők külföldi munkáiból válogattak. – A színház nyelve univerzális, a színészek mindent értettek, igazi alkotómunka folyt a Nemzetiben – mondta a moszkvai turnén Fokin, aki a 2019-es szentpétervári Színházi Olimpia főszervezőjeként bejelentette: 2019-ben a mintegy 30 ország szintársulata között a Nemzeti Színház is résztvevője lesz a világszínház legrangosabb seregszemléjének.

Vidnyánszky Attila 2014-ben alapította meg a MITEM-et. Magyarország legnagyobb nemzetközi színházi fesztiválja Budapest egyik kiemelt kulturális eseménysorozata.

PRO URBE DÍJ

Budapest kulturális és művészeti életét gazdagító sokoldalú rendezői és vezetői tevékenységéért Pro Urbe Budapest díjban részesült VIDNYÁNSZKY ATTILA, a Nemzeti Színház vezérigazgatója. A Fővárosi Közgyűlés döntése értelmében Pro Urbe elismerést kapott még DEÁK SÁNDOR, a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár nyugalmazott főigazgató-helyettese, ESZENYI ENIKŐ, a Vígyszínház igazgatója, DR. HALZL JÓZSEF gépészmérnök, egyetemi tanár, a Rákóczi Szövetség tiszteletbeli elnöke, DR. SZEGVÁRI PÉTER önkormányzati főtanácsadó, DR. VÉKÁS LAJOS Széchenyi-díjas jogtudós, professor emeritus, a Magyar Tudományos Akadémia alelnöke.

DÍJ A CALIGULÁÉRT

Szász János a *Caligula helytartója* rendezéséért kapta meg a Gyula városa által adományozott Havasi István-díjat. A Nemzeti Színház előadásának premierje a Gyulai Várszínházban volt 2018 nyarán. A Gyulai Várszínház fesztiválján bemutatott előadások közül Béres László rendező a Venczel Péter – Orbán János Dénes *Bűbocska* című ördögmusicalének kiemelkedő színvonalú megrendezéséért Sík Ferenc-díjat kapott, Tege Antal színművész pedig Őze Lajos-díjban részesült a *Rosencrantz és Guildenstern halott* című Tom Stoppard-darabban nyújtott kiemelkedő színművészi teljesítményéért. Az elismeréseket a Nemzeti Színházban adták át.

Béres László, Tege Antal, Szász János

VERSET MONDTAK

Szuperdöntőt tartott a Nemzeti Színház és a Magyar Versmondók Egyesülete a III. Nemzeti VERSeny 30 döntős versenyzőjével a Nemzetiben november 10-11-én. Az elmúlt kilenc hónap alatt három fordulóban több mint 200 versenyző mérettette meg magát a rendhagyó versenysorozaton: az anyaország mellett a Kárpát-medence minden részéből, Európa-szerte és Amerikából is neveztek a rangos versenyre. A győztese a kakasdi Kató Hajnalka lett, második helyezést ért el Gáspár Sándor (Pócsmegyer) és Tóth Benedek Ernő (Pécel), a harmadik helyen a szlovákiai Szentpéterről érkezett Bukovszky Orsolya lett.

A legjobb versmondó: Kató Hajnalka Kakasdról

PROGRAMAJÁNLÓ

KÖLYÖKNAPOK

dec. 2., 9., 16.

Advent a Nemzetiben

Gyertyagyújtás, kézműves foglalkozás, koncertek, előadások – változatos programokkal várja a gyerekeket és a családokat a Nemzeti három adventi vasárnapon. December 2-án a Kaláka együttes és a Magyar Népmese Színház, 9-én a Kolompos, 16-án a Kákics együttes lép fel a Nagyszínpadon. December 2-án, 10 órakor Böjte Csaba atya nyitja meg az Adventi Mária című kiállítást, amely Gera Olga több ezer valóságos festményt, szobrot, könyvet, képeslapot, kegytárgyat tartalmazó magángyűjteményéből kínál válogatást.

mikor? hol?

december 2., 9., 16. – 10 és 13 óra között több helyszínen

Részletes program: www.nemzetiszhaz.hu és www.facebook.com/csaladiprogramoknemzetiszhaz/

A műsorok ingyenesek, de regisztrációhoz kötöttek: jegy@nemzetiszhaz.hu címen.

Olvasson színházat!

www.nemzetiszhaz.hu/magazin

BERECZ-EST

dec. 5.

Teremtés

Megismerhetjük a tenger hullámain partra sodort első leányt, aki örök elégedetlenségével a már megpihenni készülő Teremtőt újabb és újabb teremtésre ösztönzi. Sok mese keresi a titokzatos világunkban rejtőzködő, fölsejlő kezdetet. Egyik-másik mintha letűnt hiedelem töredéke volna, de kerül olyan is, melyik tréfát csinál a teremtésből...

mikor? hol?

december 5. – 19 óra 30 • Kaszás Attila Terem

TÓTH AUGUSZTA ESTJE

dec. 10.

Hoztam valamit a hegyekből

Azt mondják, egy ember addig él, amíg emlékeznek rá. Vajon Mezei Máriára hányan emlékeznek napjainkban? És hogyan? – kérdezi Tóth Auguszt, aki egy monodrámával „felel”. Izgalmas kalandozásra hívja a nézőket, hogy közösen idézhessék fel sok zenével, humorral és iróniával fűszerezve az Asszony, Ember, Művész életét.

mikor? hol?

december 10. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

NAGY MARI ESTJE

dec. 13.

Mária testamentuma

Mi a hit? Meg kell-e halni a hitért? Meg kell-e ezért halni egy anya fiának? Vagy bárki fiának? Milyen terhet hordoz az az anya, aki elengedte a fiát? Cserébe a világért. A világ megváltásáért. Ezekre a kérdésekre keresi a választ a világhírű Colm Tóibín Mária testamentuma Nagy Mari előadásában.

mikor? hol?

december 13. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

REJTŐ-EST

dec. 15.

Szájon lőtt tigris

„Rejtő Jenő-s, sanzonos, kalandos, légiós, fordultatos, tizennégy karátos est, zenéssel és minden bizonnyal! Eldöntöttem, hogy ez a pesti nagydumás srác nekem örökre a barátom. És nem csupán lehetőségem, de kötelességem is szólni a barátomról, akivel soha sem találkoztam, mégis jól ismerem” – várja Önöket: Olt Tamás.

mikor? hol?

december 15. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

SZÜCS NELLI ESTJE

dec. 20.

Fedák Sári

Ismernünk kell színjátszásunk nagyjait. És Fedák egyike volt a legnagyobbaknak. Ő volt „A” primadonna. Sztár Pesttől New Yorkig. Molnár Ferencsel rövid és viharos házasságban élt. Koholt vádak miatt 1945 után mellőzték – színpadra többé nem léphetett. Megjárta a csúcso-kat és a poklokat. Méltán ünnepezték, és méltatlanul félreállították.

mikor? hol?

december 20. – 19 óra 30 • Bajor Gizi Szalon

NEMZETI

A magazin megtalálható országszerte a Lira könyvárúházaiban és boltjaiban.

RÁHANGOLÓ ÉS KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ

mikor? hol?

RÁHANGOLÓ az előadások előtt

december 15. – **Álomgyár** (18 órától)

december 21. – **Az ember tragédiája** (18 órától)

KÖZÖNSÉGTALÁLKOZÓ az előadások után

december 9. – **Othello**

december 18. – **Hé, Magyar Joe!**

Nemzeti Színház (a pontos helyszínről érdeklődjön a színházban)

PIM – ORSZÁGOS SZÍNHÁZTÖRTÉNETI MÚZEUM ÉS INTÉZET

PROGRAMOK A BAJOR GIZI SZÍNÉSZMÚZEUMBAN

ADVENTI KÉZMŰVES FOGLALKOZÁS

Adventi kopogtató készítése a Bajor-villa gazdag kertjéből származó alapanyagokból. Tea, kávé, ráhangoló zene, kiállítás látogatható.

Regisztráció szükséges: maksai.agi@oszmi.hu

december 1., 8. – 11 óra | belépő: 3000 Ft

VILLASÉTA – BAJOR GIZI EGYKORI OTTHONÁBAN

Regisztráció szükséges: szebenyi.agnes@oszmi.hu

december 7. – 18 óra | belépő: 2000 Ft

KORTÁRSUNK CSEHOV – BESZÉLGETÉS A KIÁLLÍTÁSBAN

A csehovi világkép és magyar adaptációi. Vendégek: Regéczi Ildikó irodalomtörténész, Lakos Anna, a kiállítás kurátora.

december 8. – 16 óra | belépő: 1000 Ft (Hegyvidék-kártyával: 500 Ft)

„KULISSZÁK MÖGÖTT” – ELŐADÁS RUTTKAI ÉVÁRÓL

Vetítéssel | december 11. – 14 óra | belépő: 500 Ft

VILLAKONCERT FELOLVASÁSSAL – BARTÓK-EST

Közreműködnek: Soós Máté, Soós Áron. Műsor: Bartók-duók hegedűre, Bartók-levelek. Vendég: Sipos József filmrendező a Bartók című dokumentumfilm alkotója.

december 12. – 19 óra | belépő: 1000 Ft (Hegyvidék-kártyával: 500 Ft)

RITKA MAGYAR” – BUBIK 60

Bubik István és az Új Színház – a témáról beszélget: Györgyi Anna és Takács Kati színművész, Lőkös Ildikó dramaturg és Szikora János rendező.

december 13. – 16 óra | belépő: 500 Ft

KIÁLLÍTÁSOK

„RITKA MAGYAR” – BUBIK 60

KORTÁRSUNK CSEHOV

(A kiállítások látogathatók: 2019. január 20-ig, szerdától vasárnapig 14 és 18 óra között.)

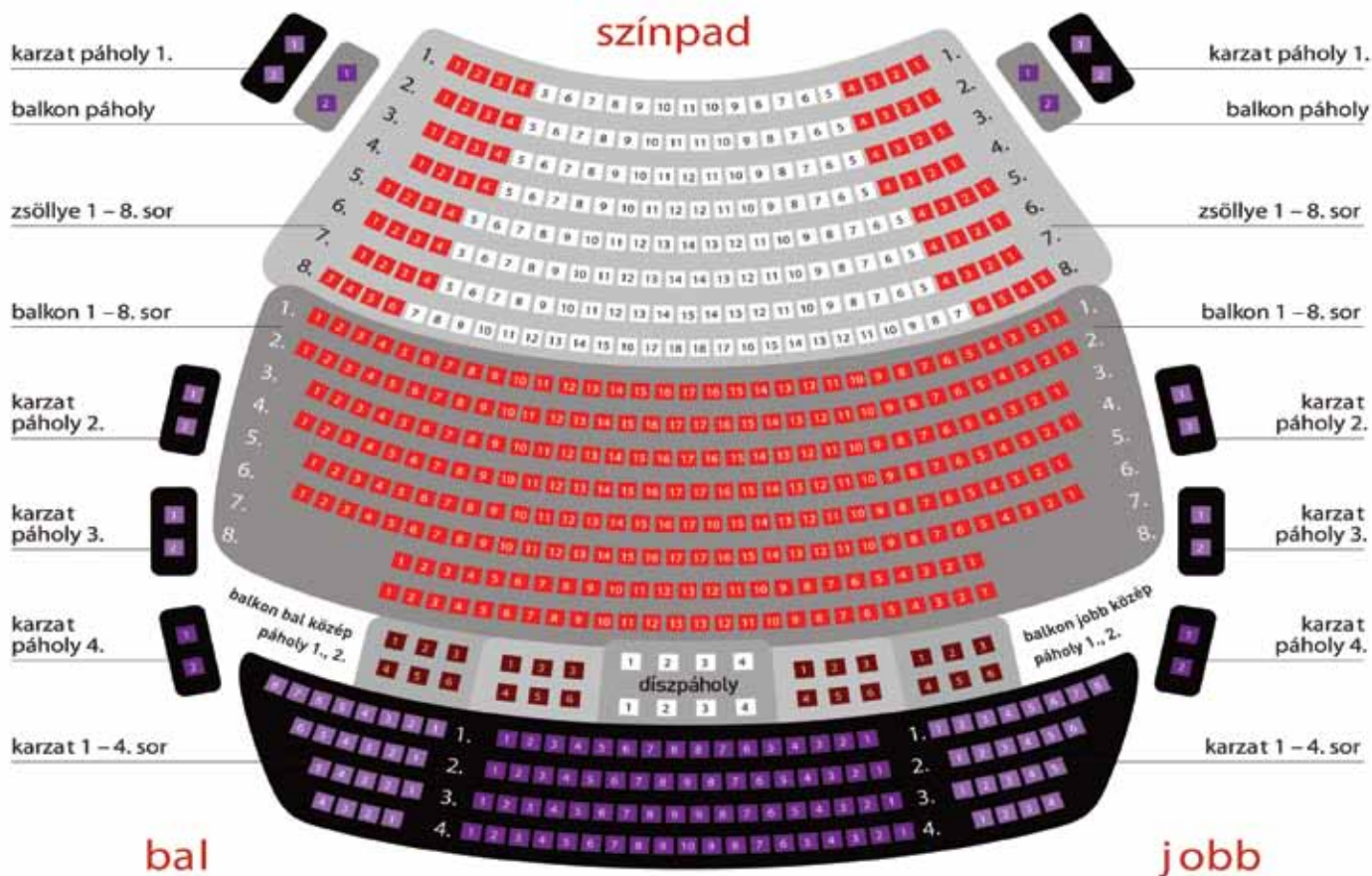
Bajor Gizi Színészmúzeum

1124 Bp. Stromfeld Aurél 16.

Országos Színház-történeti Múzeum és Intézet:

1013 Bp. Krisztina krt.57.

bővebb információ: www.oszmi.hu // www.facebook.hu/oszmi

Nagyszínpad jegy

1. Árkategória
 2. Árkategória
 3. Árkategória
 4. Árkategória

JEGYÁRAK:

1. kategória **3800 Ft**

2. kategória **3000 Ft**

3. kategória **2100 Ft**

4. kategória **1800 Ft**

Stúdiószínpadok (Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon): **3000 Ft**

ÖT NAP ELŐNY!

Aki bérletvásárláskor megadja az e-mail címét, minden hónapban értesítést kap: **ÍGY ÖT NAP ELŐNYT ÉLVEZ**, hogy szabadon lefoglalja bérletes helyét a „normál” jegyvásárlók előtt.

Bővebb jegy- és bérletinformációk

Jegypénztár a Nemzeti Színházban

1095 Budapest, Bajor Gizi park 1.
telefon: (+36 1) 476 6868

Nyitvatartás:

Hétköznap 10-18 óra között (ebédidő: 13-13.20), hétvégén 14-18 óra között, illetve az előadások kezdetéig. Ha nincs előadás, vasárnap zárva.

Andrássy úti jegyiroda

1061 Budapest, Andrássy út 28.
telefon: (+36 1) 373 0963; 373 0964; 373 0996; 354 1777

Nyitvatartás:

Hétköznapokon 10 és 18 óra között.

Jegyrendelés: jegy@nemzetisinhaz.hu

LAST MINUTE DIÁKJEGY – 500 FT

A kedvezmény játszóhelytől és szektortól függetlenül érvényes diákigazolvány felmutatásával vehető igénybe, a színház jegypénztárában, az előadás megkezdése előtt egy órával. A megmaradt jegyek ára egységesen 500 Ft. Egy igazolvánnyal egy jegyet lehet vásárolni.

Pedagógusok és diákok figyelmébe ajánljuk!

A csoportos diákjegynél is kedvezőbben, 50%-os engedménnyel vásárolhatnak a diákok és a pedagógusok is diákbérletet. (Vásárláskor a kedvezményre jogosító igazolványt be kell mutatni.)

VÁLTSON BÉRLETET A 2018/19-ES ÉVADRA IS!

Válasszon szabadbérleteink közül! Ön választhatja ki az előadást, a helyszínt, a helyet és az időpontot is! Új szabadbérleteinkben nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásokat tetszése szerint választhat.

Bérleteinket kedvező áron, a napi jegyárnál átlagosan 25%-kal olcsóbban vásárolhatja meg.

SZABADBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

JÁSZAI MARI bérlet, 4 előadásra	8 900 Ft
FEDÁK SÁRI bérlet, 3 előadásra	6 900 Ft

DIÁKBÉRLETEK

Bármely, repertoáron lévő nagyszínpadi és stúdiósínpados előadásra érvényesek

BUBIK ISTVÁN diákbérlet, 4 előadásra	6 000 Ft
LATINOVITS ZOLTÁN diákbérlet, 3 előadásra	4 500 Ft

Választható előadások listája

NAGYSZÍNPAD:

Ivan Viripajev: **ÁLOMGYÁR**; Madách Imre: **AZ EMBER TRAGÉDIÁJA**; **ROCCO ÉS FIVÉREI** – A Rocco és fivérei című film forgatókönyve alapján; Anton Csehov: **MEGGYESKERT**; Molière: **TARTUFFE**; Gárdonyi Géza – Zalán Tibor: **EGRI CSILLAGOK**; Fjodor Dosztojevszkij: **A KROKODILUS**; Szilágyi Andor: **TÓTH ILONKA**; **CSÍKSOMLYÓI PASSIÓ**; Edmond Rostand: **CYRANO DE BERGERAC**; Szarka Tamás: **ÉDEN FÖLDÖN**; Vörösmarty Mihály: **CSONGOR ÉS TÜNDE**; William Shakespeare: **SENTEVÁNEJI ÁLOM**; **ISTEN OSTORA** – Bánffy Miklós nyomán; Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Vincze Zsuzsa: **KÖRHINTA**; Tamási Áron: **VITÉZ LÉLEK**; Petőfi Sándor: **JÁNOS VITÉZ**; Szénási Miklós – Oleg Zsukovszkij – Lénárd Ödön: **MESÉS FÉRFIAK SZÁRNYAKKAL** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

STÚDIÓSÍNPADOK

(Gobbi Hilda Színpad, Kaszás Attila Terem, Bajor Gizi Szalon, rendhagyó nézőtér a Nagyszínpadon)

Székely János: **CALIGULA HELYTARTÓJA**; William Shakespeare: **OTHELLO**; Robert Bolt: **EGY EMBER AZ ÖRÖKKÉVALÓSÁGNAL**;

Örkény István: **MACSKAJÁTÉK**; Földes László Hobo: **HÉ, MAGYAR JOE!**; Katona József: **BÁNK BÁN**; Arthur Miller: **AZ ÜGYNÖK HALÁLA**; Carlo Goldoni: **HÁZASSÁG PALERMÓBAN**; Brian Friel: **POGÁNYTÁNC**; Georg Büchner: **WOYZECK**; Bertolt Brecht: **A GÖMBFEJŰEK ÉS A CSÚCSFEJŰEK**; Ingmar Bergman: **SENVEDÉLY**; Ivan Viripajev: **RÉSZEK**; William Shakespeare: **III. RICHÁRD**; Petőfi Sándor: **A HELYSÉG KALAPÁCSA**; Szergej Medvegyev: **FODRÁSZNŐ**; Anton Csehov: **HÁROM NŐVÉR**; Anton Csehov: **EGYFELVONÁSOS KOMÉDIÁK**; Örkény István: **TÓTÉK**; Szigligeti Ede: **LILIAMFI**; Döbrentei Sarolta: **SÁRA ASSZONY**; Földes László Hobo: **A GULAG VIRÁGAI**; Bertolt Brecht: **GALILEI ÉLETE**; Földes László Hobo: **HALJ MEG ÉS NAGY LESZEL**; Weöres Sándor: **PSYCHÉ**; Földes László Hobo: **BALLADA A KÉT SEBZETT HATTYÚRÓL**; Földes László Hobo: **TUDOD, HOGY NINCS BOCSÁNAT**; Földes László Hobo: **A FÖLTÁMADÁS SZOMORÚSÁGA**; Long-Singer-Borgeson: **SÖR (SHAKESPEARE ÖSSZES RÖVIDÍTVE)** angol nyelven; **SZINDBÁD** – Krúdy Gyula regényei alapján; Colm Tóibín: **MÁRIA TESTAMENTUMA**; Fedák Sári; Rejtő Jenő: **SZÁJON LÓTT TIGRIS**; Mezei Mária: **HOZTAM VALAMIT A HEGYEKBŐL** – továbbá az évad folyamán érkező vendégjátékok és bemutatók

- » A bérletek a stúdiósínpadokon nem helyreszólóak, a helyfoglalás az érkezés sorrendjében történik!
- » A bérletek nem érvényesek a Madách Imre Nemzetközi Színházi Találkozó (MITEM) előadásaira és a premierekre.
- » Diákbérlet vásárlásához igazolvány bemutatása szükséges!

- » Felhívjuk nézőink figyelmét, hogy a bérletek egy évadra érvényesek.
- » A szabadbérletek automatikus belépésre nem jogosítanak, ezért kérjük, időben foglalják le és vegyék át jegyeiket. A jegyek a bérletszelvény ellenében a Nemzeti Színház jegypénztárában, vagy a jegyirodában vehetők át.
- » A műsorváltozás jogát fenntartjuk!

#NEMZETIADIAKOKERT

A 2018/19-es évadban is ingyenesen látogatható a *János vitéz*, a *Csongor és Tünde*, a *Tóth Ilonka* és a *Fekete ég - A fehér felbő* diákcsoportok (és kísérőtanáraik) számára. Célunk, hogy a magyar irodalom és magyar történelem legszébb műveit és sorsfordító pillanatait felidéző előadásainkat a lehető legtöbb diák számára elérhetővé tegyük! A kiválasztott előadásra előjegyzés szükséges, regisztrálni a jegy@nemzetisinhaz.hu címre írt levéllel lehet!

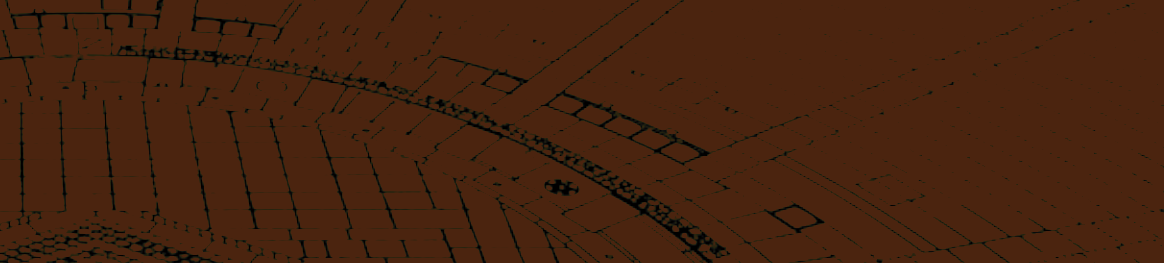

HAVI MŰSOR

DECEMBER

Kaszás Attila Terem	23	P	19:30
Gobbi Hilda Színpad	24	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	24	Szo	19:00
Gobbi Hilda Színpad	25	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	25	V	19:00
Kaszás Attila Terem	25	V	19:30
Kaszás Attila Terem	26	H	19:30
Nagyszínpad	28	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	28	Sze	19:00
Nagyszínpad	29	Cs	19:00
Gobbi Hilda Színpad	29	Cs	19:00
Nagyszínpad	30	P	19:00
Nagyszínpad	1	Szo	17:00
Kaszás Attila Terem	4	K	19:30
Kaszás Attila Terem	5	Sze	19:30
Nagyszínpad	8	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	8	Szo	19:00
Nagyszínpad	9	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	9	V	19:00
Gobbi Hilda Színpad	10	H	19:00
Bajor Gizi Szalon	10	H	19:30
Nagyszínpad	11	K	15:00
Nagyszínpad	12	Sze	15:00
Gobbi Hilda Színpad	12	Sze	19:00
Kaszás Attila Terem	12	Sze	19:30
Nagyszínpad	13	Cs	19:00
Kaszás Attila Terem	13	Cs	19:30
Bajor Gizi Szalon	13	Cs	19:30
Gobbi Hilda Színpad	14	P	19:00
Nagyszínpad	15	Szo	19:00
Bajor Gizi Szalon	15	Szo	19:30

Tudod, hogy nincs bocsánat I Földes László Hobo
SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company angolul
SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company angolul
SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company angolul
SÖR (Shakespeare Összes Rövidítve) I Madhouse Theatre Company angolul
Woyzeck I Georg Büchner
A nagy verekedés I Berecz András ének- és mesemondó estje
Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Zs. Vincze Zsuzsanna
Szenvedély I Ingmar Bergman
Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasy László – Zs. Vincze Zsuzsanna
Szenvedély I Ingmar Bergman
Somnakaj I Müller Péter Sziámi I Örömtánc Örömuzene Kft. vendégjátéka
DECEMBER
Csongor és Tünde I Vörösmarty Mihály
A Gulag virágai I Földes László Hobo
Teremtés I Berecz András ének- és mesemondó estje
Éden földön I Szarka Tamás
Othello I William Shakespeare PREMIER
Éden földön I Szarka Tamás
Othello I William Shakespeare az előadás után közönségtalálkozó
Othello I William Shakespeare
Mezei Mária: Hoztam valamit a hegyekből I Tóth Augusztina önálló estje
János vitéz I Petőfi Sándor
János vitéz I Petőfi Sándor
Az ügynök halála I Arthur Miller
Egyfelvonásos komédiák I Anton Csehov
Csíkksomlyói passió
Halj meg és nagy lesz I Földes László Hobo
Mária testamentuma – Nagy Mari önálló estje I Clom Tóibán
Az ügynök halála I Arthur Miller
Álomgyár (Dreamworks) I Ivan Viripajev ráhangoló 18 órától
Szájon lőtt tigris – Rejtő Jenő-est I Olt Tamás önálló estje

Nagyszínpad	16	V	15:00
Gobbi Hilda Színpad	16	V	19:00
Nagyszínpad	17	H	15:00
Gobbi Hilda Színpad	17	H	19:00
Nagyszínpad	18	K	11:00
Gobbi Hilda Színpad	18	K	19:00
Nagyszínpad	19	Sze	19:00
Gobbi Hilda Színpad	19	Sze	19:00
Nagyszínpad	21	P	19:00
Gobbi Hilda Színpad	21	P	19:00
Bajor Gizi Szalon	20	Cs	19:30
Nagyszínpad	22	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	22	Szo	15:00
Nagyszínpad	27	Cs	15:00
Nagyszínpad	28	P	18:00
Gobbi Hilda Színpad	28	P	19:00
Nagyszínpad	29	Szo	15:00
Gobbi Hilda Színpad	29	Szo	19:00
Nagyszínpad	30	V	15:00

Álomgyár (Dreamworks) I Ivan Viripajev
Házasság Palermóban I Carlo Goldoni
János vitéz I Petőfi Sándor
Házasság Palermóban I Carlo Goldoni
János vitéz I Petőfi Sándor
Hé, Magyar Joe! I Földes László Hobo az előadás után közönségtalálkozó
Körhinta I Sarkadi Imre – Fábri Zoltán – Nádasz László – Zs. Vincze Zsuzsanna
Hé, Magyar Joe! I Földes László Hobo
Az ember tragédiája I Madách Imre ráhangoló 18 órától
Caligula helytartója I Székely János
Fedák Sári I Szűcs Nelli önálló estje
Az ember tragédiája I Madách Imre
Caligula helytartója I Székely János
Az ember tragédiája I Madách Imre
Egri csillagok I Gárdonyi Géza – Zalán Tibor
Fodrásznő I Szergej Medvegyev
Egri csillagok I Gárdonyi Géza – Zalán Tibor
Fodrásznő I Szergej Medvegyev
Egri csillagok I Gárdonyi Géza – Zalán Tibor

Kísérőrendezvényeinkről az 52–53. oldalon tájékozódhat. | A műsorváltoztatás jogát a színház fenntartja!

Az Éden földön 6, a Tudod, hogy nincs bocsánat, az Egri csillagok 12, Az ember tragédiája, a Fodrásznő, a Szenvedély 14, a Woyzeck, az Álomgyár 16 éven felülieknek ajánlott!

Házasság Palermóban
| fotó: Eöri Szabó Zsolt

SZCENÁRIUM

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata –

2018. november, VI. évfolyam, 8. szám

FÓKUSZBAN: A MŰVÉSZETRE NEVELÉS ÉS A KÖZOKTATÁS

A Nemzeti Színház Művészeti Műhelye 2018

augusztusától aktívan bekapcsolódott a készülő Nemzeti Alaptantervről kezdeményezett társadalmi vitába. Ebben a számban közzétesszük a témáról szóló beadványunk

rövidített szövegét, melyben mindenek előtt intézményünk szerepvállalásáról, működő programjairól számolunk be a drámapedagógia és a színházi nevelés terén. Az alaptantervből kiolvasható koncepciót illetően nem bíráló észrevételeinket hangsúlyozzuk. Ehelyett két olyan világszerte ismert tudós írásának közzétételével próbálunk érvelni a művészetre nevelésnek a közoktatásban való létjogosultsága mellett, mint a nyelvészként és művészetpszichológusként egyaránt korszakos jelentőségű orosz tudós, L. Sz. Vigotszkij (1896–1934) és a radikális civilizációkritikájáról nevezetes francia filozófus, Paul Virilio (1932–2018), akit urbanistaként, a sebesség, a (hadi)technika és a médiumok teoretikusaként tart számon a világ.

„A dráma hősenek minden replikája mögött egy óhaj van, mondja Sztanyiszlavszkij, amely bizonyos felvállalt célok teljesítésére irányul. Amit jelen esetben az élő színpadi meglevenítés módszerével kell viszszaadni, az a beszédben mindig a szóbeli gondolkodás valamely aktuálisnak kezdő mozzanata. (...) Más beszédének a megértéséhez sohasem elég csupán az egyes szavak megértése, anélkül, hogy a beszélő gondolatát megértenénk. De a beszélő gondolatának megértése, ha nem értjük azt az indítékot, amely a gondolat kimondására készíti, nem jelent teljes megértést. Ugyanígy bármely közlés pszichológiai elemzését csakis akkor tudjuk teljesen véghezvinni, ha a beszédgondolkodásnak ezt a végső és legrejtettebb belső területét, a motivációt feltárjuk.” (L. Sz. Vigotszkij)

„Az új technikai eljárások annyira felgyorsították az információáramlást, hogy a memorizálás ideje egyre rövidebb lesz, (...) a felejtés folyamata is felgyorsul. (...) Az ember elérte azt a sebességet, amelyik jóval meghaladja saját információfelfogó, tehát döntéshozó képességének sebességét. (...) Ha ezt a sebességnövekedést egyértelműen a haladás jelének tekintjük, az csupán azért van így, mert még nem ismertük fel a sebesség politikai jelentőségét, mert a sebességre nincs gazdaságpolitikánk. Márpedig az embert a sebesség fogalmán kívül helyezni annyira, mint ember nélküli történelmet teremteni. Embertelen történelmet...” (Paul Virilio)

„A NAT tervezetében az egyik legfontosabb célkitűzés, hogy gyermekeink sikeresen kommunikáló felnőttekké váljanak. Hiszen ez – mint a tervezet szövege ismételtelen leszögezi – a társadalomba való beillesz-

A tartalomból

„Az egyetemes életnek pusztulnia kell, hogy megújulhasson” – **Várkonyi Nándor** a természet elleni bűnről • Saigon hulló könnyei – **Jean-Pierre Thibaudat** esszéje • „Az idő falának tövéhez érkeztünk” – **Paul Virilio** a digitális forradalom negatív következményeiről • „Tanulás újratöltve”? – a Nemzeti Színház hozzászólása a készülő NAT-hoz • „Az értelmes szó az emberi tudat mikrokozmosza” – szemelvények **L. Sz. Vigotszkij** nyelvelméletéből • **Németh Antal** 1932-es színházi naplója – **Balogh Géza** kommentárjaival • „Érdemes fiatalnak lenni” – a hatvanéves **Szalma Tamást Szász Zsolt** kérdezi • **Kiss József** a száz éve született **Hubay Miklósról**

kedés, a munkaerőpiacon való érvényesülés alapfeltétele. E megközelítés az alkalmazkodóképesség fejlesztésére helyezi a hangsúlyt, a kommunikáció pillanatnyi hasznára, sikerére. Nem a nyelvhez való alkotó viszonyt kívánja kialakítani a gyermekben, mely pedig (...) a mélyebb szövegértés és a hatékony dialógus alapja. A művészetek általában, s kitüntetetten az irodalom és a színház ezt a mindinkább háttérbe szoruló képességet hivatott fejleszteni (...) egy hosszabb távú stratégiát érvényesítve, melynek középpontjában az érző és gondolkodó ember eszményképe áll.” (Pálfi Ágnes – Szász Zsolt)

„... a legnagyobb bűn, amit földi lény elkövethet, a természet ellen való bűn. Minden lénynak fizikailag is megvan a maga kiszabott helye a természetben, megvannak életének törvényei, melyeknek áthágásával nemcsak magát és fajtáját dönti romlásba, hanem megbontja a természet egyetemes rendjét is. Ezt pedig a természet nem tűri el, kéréslehetlenül megtorolja. A mitikus szemléletben, amely a teljes ember teljes szemlélete, a természet fölött Isten alakja és törvénye áll, az ő fogalmazása szerint tehát az istentelenség egyenlő a természet elleni bűnnel és minden eltévelyedéssel, amely az élet törvényeinek útjáról letér.” (Várkonyi Nándor)

Tájékoztató a **szcenárium**-lapszámokhoz való hozzájárulásról:

+36 1 476 68 76

a **szcenárium** a neten:

www.nemzetisinhaz.hu/magazin/folyoirat

szcenárium

A Nemzeti Színház művészeti folyóirata

KARÁCSONYI KÉPESLAP

Támogasd a rászorulókat a Nemzeti Színházzal!

A NEMZETI SZÍNHÁZ SZERETNÉ NÉHÁNY RÁSZORULÓ GYERMEK ÜNNEPÉT SZEBBÉ TENNI.

A társulat művészeinek portréival díszített karácsonyi képeslapot kap november 20-tól minden nézőnk, aki ellátogat hozzánk, illetve jegyet vagy bérletet vásárol előadásainkra. Lehetősége van arra, hogy a karácsonyi üdvözlőlapért cserébe a színházunkban, valamint az Andrassy úti jegyirodánkban felállított adománygyűjtő dobozba annyi pénzt dobjon be, amennyit gondol. Az így összegyűlt összeget december 20-án pénteken kampányunk két arca, **Udvaros Dorottya** és **Szabó Sebestyén László** adja át a Boldogasszony Iskolánővérek Patrona Hungariae Általános Iskola, Gimnázium, Kollégium és Alapfokú Művészeti Iskolájában (Bp. IX. ker. Knézych u. 3-13.). Az adományt az iskola juttatja el az iskolánővérek erdélyi missziójának gyermekeihez, családjaihoz.

CSALJUNK MOSOLYT EGYÜTT A RÁSZORULÓ GYERMEKEK ARCÁRA!

NEMZETI SZÍNHÁZ

Jelenet Az ember tragédiája előadásból | fotó: Eöri Szabó Zsolt

PREMIER: William Shakespeare: **Othello**

TOVÁBBI ELŐADÁSOK: Vörösmarty: **Csongor és Tünde** I Hobo: **A Gulag virágai** I Berecz András önálló estje: **Teremtés** I Szarka: **Éden földön** I Tóth Augustza önálló estje: **Mezei Mária – Hoztam valamit a hegyekből** I Petőfi: **János vitéz** I Miller: **Az ügynök halála** I Csehov: **Egyfelvonásos komédiák** I Csíksomlyói passió I Hobo: **Halj meg és nagy leszel** I Nagy Mari önálló estje: **Mária testamentuma** I Viripajev: **Álomgyár (Dreamworks)** I Goldoni: **Házasság Palermóban** I Hobo: **Hé, magyar Joe** I Sarkadi – Fábri – Nádasy – Vincze: **Körhinta** I Szűcs Nelli önálló estje: **Fedák Sári** I Madách: **Az ember tragédiája** I Székely: **Caligula helytartója** I Gárdonyi - Zalán: **Egri csillagok** I Medvegyev: **Fodrásznő**